

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 67.

Год. VII

Београд

април 2010.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

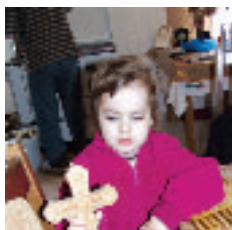

Призрен, град страдања (стр. 6)

Интервју:

**БРАНИСЛАВ РИСТИЋ, помоћник министра
за Косово и Метохију (стр. 3)**

У ПОСЕТИ ГРАДУ ПРИЗРЕНУ МИЛИЦА (ПРИЗРЕНСКА) ЦАРИЦА

Тренутно у Призрену живи седамнаест Срба, међу њима и петогодишња Милица, симбол оштећанка српског становништва у овом граду.

стр. 6

ПРОБЛЕМИ МЛАДИХ ИРЛ У КРАЉЕВУ

9 ЗАПОСЛЕНОСТ НА ПРВОМ МЕСТУ

стр.

На територији општине Краљево борава 10,23% расељених лица са Косова и Метохије од укупног броја ИРЛ у Србији. Највећи проблем са којим се сусрећу је (не)могућност запослења, а највише су погођени расељени узраста од 18 -30 година.

САСТАНАК РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИРЛ

ПОКРЕНУТ ПРОЦЕС ПОВРАТКА

Током 2009. године, на Косово и Метохију се вратило 631 интерно расељено лице, од чега њих 275 спонтано (индивидуално), 149 организовано и 207 уз асистенцију UNHCR-а, Данског савета за избеглице и других међународних организација, рекла је Цун Шираио, из канцеларије UNHCR-а Србија.

стр. 10

ПОСЕТА КОЛЕКТИВНОМ ЦЕНТРУ У НЕГОТИНУ

14 ДУГ ПУТ ОД КРАЈИНЕ ДО "КРАЈИНЕ"

стр.

Ту живе расељени из готово свих делова Косова и Метохије. Најбројнији су Призренци, њих преко седамдесетак, али има их доста и из других места.

КД ЗА ГОРЊЕ ДОБРЕВО И ДАЉЕ АКТУЕЛАН!?

РАЗРЕШИТИ НЕСПОРАЗУМЕ

Након два неуспешна концепта документа за повратак у Горње Добрево, село у општини Косово Поље, поново је израђен нови, на иницијативу општине.

стр. 16

УПИС РОМА У МАТИЧНЕ КЊИГЕ

ОБИМАН ПОСАО

стр. 18

Највећи проценај лица која су у потреби прибављања личних документа и доказивања идентитета, чине најмлађи, деца која су посебно изложена ризику да буду злостављана, експлоатисана и да буду жртве трговине људима", истиче Јасмина Миковић, заменица извршне директорке НВО Практис.

УМЕТНОСТ (НЕ)ЗНА ЗА ГРАНИЦЕ

ПОСТОЈЕ КОНТАКТИ

Подела на Косову није мимошла ни културне посленике. Постоји Народно позориште у Приштини у којем су запослени само Албанци и неколико српских позоришта у којима раде само Срби. Имају ли они уопште додира?

стр. 26

БРАНИСЛАВ РИСТИЋ, ПОМОЋНИК МИНИСТРА ЗА КОСОВО И МЕТОХИЈУ - ЗАДУЖЕН ЗА СЕКТОР ОДРЖИВОГ ПОВРАТКА И ОПСТАНКА

КОНКРЕТИЗОВАТИ АКТИВНОСТИ

- Стратегија одрживој опстанка и повратка налази се у финалној фази. Врло брзо ће бити усвојена на седници Владе Србије, а након тога, у наредна три месеца, очекује нас израда акционих планова. Та општа активност израде акционих планова, по усвајању Стратегије, укључиће и локалне самоуправе, остала Министарства, удружења, а наравно и све оне који желе да се врате. Свачије искуство је драгоцене и морају се уважити ставови расељених, који, мора се признати, најбоље познају своју општину, своје село. Зато смо сматрали да треба израдити један оперативни документ који ће дати резултате, а не направити у низу, још једну Стратегију, ради ње саме - истиче Бранислав Ристић.

Сектор на чијем челу се налази **Бранислав Ристић**, као што му и само име каже, бави се повратком и опстанком преосталог српског и другог неалбанског становништва на КиМ, али и другим компонентама које прате ове процесе. Пре свега, то се односи на повратак, социјалну и хуманитарну помоћ, из оних изворних буџетских средстава којима располаже Министарство за КиМ.

СОЦИЈАЛНА КОМПОНЕНТА

◆ Нашеј саговорника замолили смо, на почетку разговора, да нам каже нешто више о тој социјалној компоненти.

Социјални део се односи на три врсте помоћи за које је Министарство задужено директно.

То је помоћ породицама оетих и несталих лица, помоћ породицама повратника на КиМ, као и једнократна помоћ која се исплаћује људима који се изненада нађу у стању социјалне или здравствене потребе, на пример, за озбиљније интервенције које треба да се обаве на простору централне Србије, а подржавали смо и одласке у иностранство у оним случајевима где наш здравствени систем није био у могућности да реши одређени проблем.

◆ Постоје још неке активности, којима се Ваш сектор бави у континуитету.

Министарство већ традиционално покрива јесењу и пролећну сетву угроженим срединама на Косову и Метохији и то се углавном односи на повратничке средине. Поред овог, Министарство редовно обезбеђује огрев повратничким срединама, школама, здравственим установама, али и угроженим појединцима. Према подацима Црвеног крста 8167 породица на КиМ живи у сталном стању социјалне потребе, тако да ћемо, током ове године, у два наврата, обезбедити пакете помоћи тим корисницима по стандардима и критеријумима ове организације.

◆ Да ли постоје још неке врсте помоћи које иду преко Министарства за КиМ.

У сарадњи са Министарством рада и социјалне заштите исплаћујемо још четири врсте давања То су дечији и родитељски додатак, материјално обезбеђење породице и помоћ особама са инвалидитетом. Прошле године укупно је донесено преко десет хиљада одлука о овим давањима. Свако онај ко сматра да има услове да прима та давања, а до сада их није добијао, за решење тог проблема може да се директно обрати Центру за социјални рад, општинским управама на КиМ и наравно Министарству.

КРИТЕРИЈУМИ РАСПОДЕЛЕ

“Сви председници општина достављају листу корисника сходно израженим потребама од стране представника заједница или појединаца на терену, било да се ради о сетви, додели огрева, грађевинског материјала или некој другој активности у којој Министарство подржава повратнике и људе који су остали на КиМ. Дакле, на основу захтева, општине Министарство одређује шта треба финансирати и то радимо потпуно транспарентно поштујући у потпуности процедуре јавних набавки. Врло стриктно и јасно се врши надзор над свим наведеним активностима. За сваку врсту помоћи неопходна је и сагласност Центра за социјални рад. Успоставили смо више нивоа контроле, тако да буџет буде на равне части подељен свима у складу са потребама и да се зна тачно где је сваки динар отишао”, истиче помоћник Министра за КиМ.

ПОСТОЈИ ЖЕЉА ЗА ПОВРАТКОМ

❖ *Прошле године спроведена је заједничка акција Министарства за КиМ и UNHCR-а за регистрацију расељених који су изразили жељу да се врате одмах. Како оцењујете овај процес?*

Током 2009. године, Министарство је у сарадњи са UNHCR-ом спровело регистрацију потенцијалних повратника. Овај процес почео је крајем марта и до лета је регистровано 1212 породица са 4 875 појединаца. Министарство је успело да реафирмише процес повратка и да ствар покрене са мртве тачке. Упркос директној опструкцији Привремених институција самоуправе на КиМ, локалних власти и многим другим проблемима, вратило се 189 особа. Ми, наравно, нисмо задовољни овим бројем, али је евидентно да је забележен помак у односу на претходне године. Активности се настављају и ми очекујемо да ће са првим лепим данима овај процес још више заживети.

❖ *Није ли то ипак сувише мали број људи који желе да се врате?*

Говорећи о процесу регистрације, може се стећи погрешан утисак да је само 4 875 лица расположено да се врате, на простор КиМ. Желим да нагласим, да је UNDP 2008. године радио једно истраживање на репрезентативном узорку на ову тему, где се 58% анкетираних изјаснило на повратак. Концепт регистрације је био усмерен ка одређеним циљним групама, људима смештеним у колективним центрима, онима који су раније регистровани за повратак и онима који би хтели одмах да се врате. Охрабрује да расељени показују врло јаку и чврсту вољу, враћајући се и по овим зимским условима у неадекватне просторе, што показује њихову жељу да се врате у место претходног пребивалишта, односно у свој завичај.

ПРИВОЂЕН

“Опструкцију повратка осетио сам, заједно са својим сарадницима, на властитој кожи. Били смо изложени једној врло непријатној ситуацији у Дрснику, где смо били у једној техничкој мисији помоћи повратницима у селима општине Клина. У једном тренутку састанак са повратницима прекинуло је 15-20 тешко наоружаних припадника КПС. Можете ли да замислите какав је то утисак оставило на повратнике који су се налазили у тим просторијама. Овакви поступци свакако не доприносе решавању проблема и помирењу. Као човек са Косова и Метохије, прогнан из свог родног места Приштине, чији родитељи и даље живе на простору Косова и Метохије, био сам врло повређен таквим поступком. Ко има право да ми ограничава слободу кретања и крши моја основна људска права да се крећем на простору где сам се родио, порастао, радио и одакле сам прогнан 1999. године. То ме свакако неће спречити да и даље будем присутан на терену и да заједно са другим запосленим из Министарства, пружам конкретну подршку и помоћ повратничком и целокупном преосталом српском и неалбанском становништву на КиМ”, непоколебљив је Ристић.

❖ *Шта ће Министарство конкретно предузети да овај процес иде боље?*

Зависно од локација ми ћемо се трудити да ојачамо нека насеља. За прву фазу пројекта изградње и реконструкција кућа планирана су средства у износу од преко 90 милиона динара. Други приступ се односи на колективни смештај повратника тзв. транзитне куће, где ћемо првим фазама правити или репарирати веће објекте. Ту повратници могу да проведу одређено време, па ћемо касније видети колико су заједница стабилне и одрживе и ми ћемо ту да обнављамо насеља. За ову врсту објекта планирано је 50 милиона динара. Трећи приступ је релокација и ту смо планирали такође 50 милиона динара. Имамо нажалост, велики број људи који из безбедносних разлога не могу да се врате у место претходног пребивалишта, па ћемо на одређеним локацијама правити објекте у којима ће ти људи моћи да живе до стварања услова да се врате у претходна пребивалишта. Такође, планирали смо помоћ у грађевинском материјалу у износу од нешто мање од 50 милиона динара за угрожена лица која нису расељавана. Поред овог Министарство и Комесаријат за избеглице Републике Србије поделиће додатних 100 пакета помоћи у грађевинском материјалу за повратнике и интерно расељене унутар КиМ.

РЕЛОКАЦИЈА И КРИТЕРИЈУМИ

❖ *Када сте већ поменули релокацију, људи још од 2004. године у Грачаници живе у контејнерском насељу. Праве се зграде у Падалишићу и Новом Бадовцу, докле се стишло и да ли ће и када то бити решено?*

Хоће. То је један од приоритета Министарства и ми очекујемо да се то заврши крајем јуна месеца. У Новом Бадовцу радови су у току и тих 70 кућа ће бити врло брзо готово. Има проблема око водовода, канализације и изградње приступних путева. Идеја је да људи који су интерно расељени на КиМ, било 1999. године или 17. марта 2004. године, треба да буду смештени у те куће. Такође, наша идеја је да се контејнерско насеље среди и добије функцију транзитних објеката за нове повратнике.

❖ *Проблем представљају и критеријуми око расподеле стамбених јединица у наведеним објектима. До сада је било разних манипулација и постојала се ложишно питање, да ли ће заиста они који су највише угрожени добити те станове?*

Слажем се да је било разних прича. Представници округа, општине и Министарства ће селекувати будуће кориснике и оно што могу да гарантујем је то да ће само они који су заиста угрожени и који су стварно остали да живе на Косову и Метохији бити смештени у те објекте. Комисија ће објективно поштовати све критеријуме, од зарада до могућности повратка у претходно пребивалиште, тако да ће те објекте заиста добити људи који то стварно заслужују.

❖ *Када сте поменули повратак говорили сте о урбаном срединама, бојим се да ће се људи штамо итешко враћати. Има ли Министарство неке планове?*

Познато је да су градови етнички очишћени. У мом родном граду Приштини, где је некада живело преко 40

хиљада Срба, преостало је једва њих четрдесетак. Међутим, расељени су изразили жељу за повратком, а наша жеља и задатак је да им то омогућимо. Ево, након 11 година кренуће "Иди - види" посете за Ђаковицу. Биће их укупно пет. Знамо да има проблема, да ће бити потешкоћа, али Министарство ће помоћи и подржати ове људе у њиховим настојањима да се врате.

❖ Осим у Ђаковицу, планирајте ли повратак у још неку урбану средину.

Министарство ће подржати повратак у сваку урбану средину у складу са могућностима. У овој фази најинтензивније за Ђаковицу, јер се и највећи број људи регистровао за повратак у баш ту средину. Ђаковица је специфична сама по себи, јер је имовина расељених углавном читава, тако да са аспекта брзог повратка, ако не буде велике опструкције Привремених институција и локалних власти, постоји могућност повратка. Мада морам да нагласим да су локалне власти у целој претходној години и првим месецима ове, блокирале посете овом граду.

ПОДРЖАТИ ОПСТАНАК

❖ Када су руралне средине у њиховом сведошћу смо да је било и њихових и добрих решења приликом избора локација повратка. Да ли планирајте неке нове акције у њим њошљеду?

Још смо у финалној фази дефинисања локација. Контактимамо људе, добијамо одговоре од UNHCR-а. Ствари се мењају, јер некада и сами расељени превише условљавају сопствени повратак. Велики проблем на терену јесте тај да куће које се граде и које финансира међународна заједница немају помоћне објекте. То је неприхватљиво за повратак у руралну средину. Питање одрживости мора бити јасно дефинисано, као и повратничка помоћ. Определићемо механизацијом повратничке

ИНФОРМИСАЊЕ

НЕПОСРЕДНИЈЕ И ДИРЕКТНИЈЕ

❖ Када говоримо о расељеним лицима, смешеним у колективним центрима и у другим видовима смештаја, људи иже долазе до неких конкретних информација о којима управо говоримо. Да ли то значи да би се могло и у сектору информисања нешто више учинити?

Слажем се. Наша запажања су да се и владин и невладин сектор и удружења баве информацијама, али оне понекад не стижу до оних којима су најпотребнија. Свакако да има простора за унапређење информисања и свакако да се треба много директније и једноставније обраћати људима. Сведоци смо великог броја електронских билтена који припремају невладине организације. Не кажем да то није потребно, али већина расељених која има потребу за оваквим информацијама, нема приступ рачунару и интернету. Свакако је потребно и неходно да информација стигне до сваког појединца на много непосреднији и директнији начин.

ГРОБЉА ПРЕ НАСЕЉА!

❖ Министарство је покренуло иницијативу о обнови порушених гробља на КиМ.

На терену смо имали прилику да нам људи кажу зашто обнављамо гробља, а не куће...

Српска гробља су јако девастирана и запуштена и ми смо подржавали иницијативу удружења интерно расељених лица да се та гробља среде и да се направи евиденција оштећења. Ми подржавамо све акције чишћења српских православних гробља и наставићемо то да радимо и током ове године. Што се тиче информација о којима говорите да би требало да се праве куће, а не да се сређују гробља, такве информације су стизале и до нас. Верујте, средства за уређења гробља која се издвајају за то сврху су минимална. Буквално се издваја за превоз и један оброк, а све остало се ради добровољно. Не смемо заборавити да су гробља сведочанство српског постјања на Косову и Метохији, а она порушена, етничког чишћења које се није спроводило само према живима већ и према остацима наших предака.

средине како би људи могли да раде и живе од свог рада, а не од хуманитарне помоћи, која кратко траје и након шест месеци истекне. После тога, људи су углавном заборављени и препуштени сами себи, и на крају увек помоћ траже од Министарства за КиМ. У случајевима неадекватне реакције дешава се повратни миграциони талас, где се људи враћају у централну Србију, чиме је сам повратак доведен у питање и цела инвестиција која то прати.

❖ Опструкција повратку и опстанку има на сваком кораку.

Опструкција је врло изражена. Споменуо сам већ пример Ђаковице. Имамо два инцидента у последњих месец дана у селу Жач, где су повратници претучени, и где се притисак на спонтане повратнике и даље наставља. У Клини је каменована једна кућа у центру града и то више пута. У Ораховцу је ових дана опљачкана једна кућа и вински подрум. Тиме се шаље једна јасна порука да повратници нису добродшли, као ни представници наших власти.

❖ Једна од битних ствари је опстанак. Заиста је ижеко веровати да ће бити повратка ако не омогућимо опстанак оним људима који нису напустили КиМ. Министарство је расписало негде у октобру месецу конкурс за кредитирање малих предузећа у вредности од 115 милиона динара. Шта је урађено по њошљеду?

То је у финалној фази и врло брзо ће бити пласирана та средства. Водило се рачуна и о равномерној регионалној распоређености и већој подршци људима јужно од Ибра. Министарство ће расписати још један конкурс за почетнике у вредности од 35 милиона динара и водиће се рачуна да се кроз јачање економских активности обезбеди запошљавање и омогући стабилизовање заједнице. Министарство помаже и посредује у додели финансијских стимулација за пољопривреднике, али прикупљање информација и расподела помоћи мора ићи преко локалних органа на КиМ, јер Министарство не може да контролише све на микро-плану.

УНИЈА ИНФО У ПРИЗРЕНУ, ГРАДУ КОЈИ ЈЕ НАЈВИШЕ ПОСТРАДАО ТОКОМ МАРТОВСКОГ ПОГРОМА 2004. ГОДИНЕ

Фото: Златко Маврић

МАЛА МИЛИЦА (ПРИЗРЕНСКА) ЦАРИЦА

Већина Срба напустила је Призрен у јуну 1999. године. Од 12 хиљада, колико их је живело до тада, у некадашњој царској престоници, преостало их је мање од стотину. Након 17. марта 2004. године, када је уништено 12 српских светиња, заљена Божословија и џахово све српске куће у Пошкаљаји и другим деловима града, сви припадници српске заједнице евакуисани су и смештени у базу KFOR-а. Постејено се и тај број драстично смањило. Они најхрабрији су ипак остали. Тренутно их у Призрену живи седамнаест, међу њима и петогодишња Милица, симбол оштећанка српског становништва у овом граду.

Милица, са мајком **Евицом Ђорђевић**, живи у шестоспратној згради на трећем спрату као једина српска породица.

“Ја волим свој град. Ту су гробови мојих родитеља и мог деде који је био свештеник, парох. Редовно обилазимо гробове на задушнице, ко би им палио свеће свих ових десет година да нисмо ми ту”, прича нам Евица, након литургије, у обновљеној цркви Светог Ђорђа у центру града.

СЕЋАЊЕ НА МАРТОВСКА ДОГАЂАЊА

“Остала сам да живим у свом родном граду и нисам хтела да га напустим од 1999. до дана данашњег. Једини мој одлазак био је 18. марта, не 17. већ 18. када сам са прозора мог стана гледала како горе куће и наше цркве, Свети Спас, Свети Ђорђе и друге. Нисам хтела да се добровољно евакуишем. Тек када ми је живот био угрожен до крајњих граница, када су терористи, групе екстремних Албанаца, по већ виђеном сценарију,

ЧИЊЕНИЦЕ

Шест година после дивљања албанских демонстраната, организатори насиља остали су ван домаћаја правде, а протерани Срби још у привременим смештајима. Биланс - за три дана 19 мртвих, 900 повређених и 4.000 протераних. Уништено око 900 објеката, укључујући 35 цркава и манастира. У тродневном насиљу, покренутом наопаким тумачењем несреће у којој су страдала три албанска дечака, убијено је 11 Албанаца и осам Срба. Осим 19 жртава насиља, како гласи званична верзија догађаја, шест лешева допремљених у приштинску мртвачницу, никада није идентификовано. Према проценама UNMIK-а, у нередима је, на 33 локације, учествовало око 60.000 Албанаца. Повређено је више од 100 припадника KFOR-а и полицајаца УН и припадника међународних мисија, а запаљена су и 72 возила снага УН.

Статистика Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС-а) показује да је, због мартовског насиља, косовско правосуђе покренуло 400 случајева, махом због мањих престапа. Осуђена су 143 косовска Албанца, од којих 67 на вишегодишње казне затвора. Инспиратори и организатори мартовског погрома, нажалост, још нису откривени.

ПАРАСТОС ЖРТВАМА МАРТОВСКОГ ПОГРОМА

Владика Атанасије у Косову Пољу

Косову Пољу. У Косовској Митровици је паљењем свећа и полагањем цвећа обележена годишњица на местима где је 17. марта 2004. године, страдало двоје Срба из овог града.

UNMIK и Српска православна црква постигли су договор о обнови срушених и спаљених цркава и манастира, а прва фаза обнове је почела крајем 2005. године. Једна од ретких обновљених цркава у Призрену је Саборна Светог Ђорђа коју је посетила и наша екипа и присуствовала литургији.

Патријарх српски **Иринеј** служио је у Саборној цркви у Београду парастос жртвама мартовског погрома на Косову и Метохији. Том приликом, је рекао да је мартовски погром “дан страшног страдања, можда и највећег страдања српског народа на Косову и Метохији” и нагласио да се “Косова никада не можемо одрећи”. “Надамо се у оне наше свете мошти да задржимо Косово, које је увек било наше”, рекао је патријарх Иринеј, после литургије и парастоса, подсетивши на вековну историју српског народа везану за покрајину, “светиње и гробове као сведочанства којих се не можемо одрећи”.

Умировљени епископ захумско-херцеговачки Атанасије, администратор Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске, служио је помен жртвама мартовског погрома у храму Светог Николе у

кренули према моме стану, на коме је писало на немачком, албанском и српском, да моју имовину и мене, штити полиција KFOR-а, морала сам да га напустим. Ја сам видела да је критично и да припадника међународних снага нема, па сам позвала нашег пријатеља Грка, који је редовно посеђивао овај храм и само уз његову помоћ успела сам да се извучем”, нерадо се Евица сећа тих тренутака.

Истиче несебичну помоћ **Адема Мујовића**, деде, како га она и Милица зову, човека који им се стално налази при руци, било да се ради о набавци намирница или многим другим стварима. Деда Адем је ћутљив, не прича много, али његова везаност за ове две најмлађе Призренке српске националности је видљива на сваком кораку. Од њих се није одвајао ни док смо водили овај разговор.

ПОЗИВ НА ПОВРАТАК

“Нас јесте мало остало, али је сам Исус Христос рекао, да где се двоје, троје нађу у моје име, ту сам и ја заједно са њима. Ми долазимо редовно овде у храм Светог великомученика Георгија, а одемо често и до храма Светих Архангела и пешице се враћамо три километра назад. И мала Милица са радошћу одлази. Тамо су монаси, за које кажемо да су витезови који нас увек дочекују са радошћу и воле кад дођемо, исто као и отац Михајло овде, у цркву Светог Ђорђа”, истиче Евица, док је Милица својим лепим великим очима посматра држећи крст у руци.

Призренцима, поготово онима који су напустили град изузетно много значи обнова црква, а посебан утисак на њих је оставило поновно јављање звона из Саборне цркве.

“Не могу да опишем тај осећај. Треба бити ту и то доживети. Жао ми је што се мали број Призренаца који је отишао 13. јуна 1999. године тешко одлучује на повратак. Углавном, они који дођу гледају да продају

своју имовину и да оду, а могли би да се врате, ако то свим срцем желе. Ако хоће да им се обнове куће, морају

Евица Ђорђевић са кћерком Милицом и Адемом Мујовићем, приликом разговора са нашим новинаром

бити ту, а ако буду ту, већа је вероватноћа да ће и да остану”, каже Евица позивајући на повратак своје суграђане. Свесна је да и њено дете одраста, да ће ускоро у школу.

“Мораће да оде или у Штрпце или у село Новаке. Можда ће за годину или две да се врати још Срба и можда ће да се оформи школа у склопу Богословије. Биће боље, надам се уз Божију помоћ. Оптимиста сам као и увек и зато сам и опстала све ове године, истиче ова храбра жена са факултетском дипломом, која тренутно нема запослење, али не брине толико, јер како каже “тренутно радим мени најдражи посао, ја сам мама”.

БЕЗ СРБА НИЈЕ ИСТО

Последице етничког чишћења на Косову и Метохији највидљивије су у градовима где се преостало српско

Оливер Ивановић, државни секретар у Министарству за КиМ

ПРИЗРЕНЦИМА КОНКРЕТНА ПОМОЋ

“Призрен је био и остао урбана средина и зато сматрам да ће овде најпре да заживи међуетнички живот” рекао је, приликом посете овом граду, државни секретар у Министарству за КиМ Оливер Ивановић. Он је у цркви Светог Ђорђа у Призрену разговарао са монахом **Михајлом** који од прошле године живи у парохијском дому и надгледа обнављање ове светиње и на неки свој начин води бригу о преосталим Србима који живе у Призрену. “Седамнаесторо Срба, међу којима и петогодишња Милица, представљају први знак живота после 17. марта 2004. године. Они имају велики оптимизам и упорност, али неће моћи да опстану уколико немају све факторе на својој страни. Зато им у томе мора помоћи међународна заједница, Српска православна црква и држава Србија”, рекао је Ивановић и нагласио да Срби у овом граду морају, у што краћем року, добити “конкретну помоћ”.

Отац Михајло

становништво пребројава на прсте. Тако је и у древном Душановом граду, који се некада поносио мултиетничким животом, окупљајући, поред Албанаца, Турке, Србе, Горанце и Хрвате.

У мартовском погрому 2004. у Призрену, је изгорело све што припада Српској православној цркви и српском народу. Пламен је гутао Поткаљају, најлепши и најстарији део Призрена где су живели Срби, а који је красио Храм Христа Спаса из 14. века. Ништа боље нису прошли ни Владичански двор, Богословија, Саборни храм Светог Ђорђа и Богородица Љевишка. Призрен је за многе најлепши град на Косову и Метохији, јединствене архитектуре, климе, али без Срба, тврде, то није исти град. Сећање на некадашњи Призрен чува **Милош Некић**, који са своје 82 године живи сам. Кућу уништenu 17. марта обновила му је косовска влада, али каже није на продају. “Призрен се без Срба замислити не може. Они су мислили 17. марта да нас тотално збришу, али стицајем околности нису у томе успели”, каже Некић.

И брачни пар **Јанковић**, причао нам о страшним дешавањима пре шест година. Ни то их није поколебало и данас су овде, а како нам рекоше, ту ће да остану до задњег дана.

СВИ НА ЈЕДНОМ ЛИСТУ ПАПИРА

У самом граду број Срба је тако мали да сви могу да стану на један лист папира, сликовито нам појашњава **Спаса Андријевић**, вадећи из џепа списак преосталих Срба из Призрена. То је цифра од 18 људи који су стално ту, а тренутно има 4-5 одсутних из различитих разлога, пре свега, здравствених.

“Све у свему живот преосталих Срба у граду је веома тежак, јер је старосна структура у просеку негде од 60-65 година. Тако да они нису у стању да покрену никакав бизнис. Млади се тешко одлучују на повратак с обзиром да слобода кретања још није на супер нивоу, али може се рећи да је задовољавајућа. Највећи проблем је, ипак, пронаћи запослење. Млади покушавају да се врате, дођу, остану мало, обиђу своје, али та економска компонента је највећи проблем што се не задржавају дуже.

Једино место где се Срби окупљају је Саборна црква Св. Ђорђа у центру града, где долазе на литургију, окупљају се, попију кафу и чај, размене искуства”, прича нам Спаса један од ретких Срба запослених у општинској управи, тачније у Канцеларији за заједнице, задужен за Србе у граду и селима Новакe и Смаћ.

Призренци у парохијском дому након литургије

Очекује да се врате и расељени у Доњу Србицу, где се гради 15 кућа за повратнике, али ни овде Спаса не гаји претерани оптимизам. Сматра да ће највећи проблем бити да се пронађе начин на који ће се евентуални повратници задржати, односно од чега ће да живе.

Многи документи о повратку Срба у Призрен су донесени, готово сви досадашњи министри за заједнице и повратак најављивали су изградњу кућа у самом граду, али сва та обећања остајала су мртво слово на папиру. Одређене најаве о реконструкцији кућа постоје и за ову годину, а да ли ће и оне бити само маркетиншки потези одређених званичника показаће време.

Забележио: Ж. Ђекић

ПРОБЛЕМИ МЛАДИХ РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА У КРАЉЕВУ

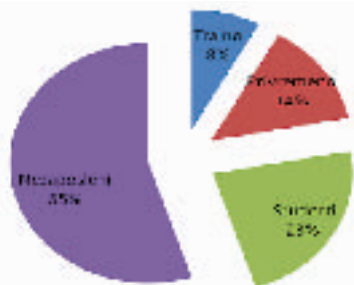
ЗАПОСЛЕНОСТ НА ПРВОМ МЕСТУ

Запошљавање младих представља један од жорућих проблема у Србији. Подаци о запошлености младих су поражавајући, а стоја незапослених у Краљеву је изузетно висока. На територији општине Краљево борави 10,23% расељених лица са Косова и Метохије од укупног броја ИРЛ у Србији. Највећи проблем са којим се сусрећу је (не)могућност запошлења, а највише су погођени расељени узраста од 18 -30 година.

Истраживачки тим организације «ЈУГ» спровео је пројектно истраживање у првом кварталу 2010. године о незапослености која је заступљена код младих ИРЛ у Краљеву.

ЗАБРИЊАВАЈУЋИ ПОДАЦИ

Резултати истраживања су јако забрињавајући. Велики број младих је без запошлења што даље проузрокује читав низ проблема и негативних ефеката. Од укупног броја анкетираних само осам, процената има трајно запошлење, 14 процената има привремено-сезонско запошлење, док се њих 23% налази на студијама. Највећи удео од 55 процената чине лица без било

каквог запошлења. Успорена привредна активност у Србији уопште, а посебно у Краљеву допринела је продубљавању овог проблема. Незапосленост посебно погађа лица која су смештена у преосталим колективним центрима, као и лица која живе у изнајмљеном смештају. Такође, незапосленост је проблем који утиче на све друге сегменте и који има утицај на становништво свих старосних структура.

“ПРВА ШАНСА”

Највише су погођена лица која имају одређене квалификације, али не и радног искуства. Приватне компаније при расписивању конкурса обавезно стављају акценат на поседовање радног искуства из дате области, што овим лицима онемогућава да уопште конкуришу за посао. Национална служба за запошљавање у Краљеву спроводи програм “Прва шанса” који управо овој категорији незапослених пружа могућност првог запошлења

и стицања искуства, али ефекти у пракси нису тако сјајни због тога што се јако мали број послодаваца одлучује да упосли лице које ће морати задржати у радном односу још 12 месеци након истека субвенцијског програма.

Краљево: Омладинска улица

Жеља за повратком на Косово и Метохију је константна, али како млади незапослени кажу “треба живети и нормално функционисати док се не створе ваљани услови за повратак” што представља јасан сигнал у ком правцу треба усмерити активности.

ПОТРЕБНА ПОДРШКА

Млада ИРЛ у Краљеву која су без запошлења имају воље за радом и идеја за покретање сопственог посла, али у овом случају изостаје конкретна подршка институција и организација које имају за циљ подизање нивоа запошлености. Последица ниске запошлености и немање перспективе проузрокују одлазак најквалитетније младе радне снаге у друге земље у потрази за бољим животом.

Кључни проблеми који се тичу запошљавања младих, а на које треба да се обрати посебна пажња су: образовање младих, неинформисаност, самозапошљавање, неангажованост, предрасуде у пасивност младих, као и непостојање дугорочне стратегије за смањење незапослености младих. Економска подршка ИРЛ уопште, а посебно младој популацији је врло неопходна, јер ће омогућити амбициозним и радним особама да створе основне услове за рад и тако упосли знатан број других незапослених лица што ће имплицирати читав низ дугорочних позитивних ефеката.

А. Грковић, Удружење “Југ” Краљево

У ОРГАНИЗАЦИЈИ UNHCR-А У БЕОГРАДУ ОДРЖАН САСТАНАК РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИНТЕРНО РАСЕЉЕНА ЛИЦА

ПОКРЕНУТ ПРОЦЕС ПОВРАТКА

“Током 2009. године, на Косово и Метохију се вратило 631 интерно расељено лице, од чега њих 275 спонтано (индивидуално), 149 организовано и 207 уз асистенцију UNHCR-а, Данског савета за избежлице и других међународних организација. Истовремено, у периоду март - април 2009. године, регистрацији је приступило 1211 породица, односно 4730 лица, а 184 особе су се вратиле на простор КиМ, на основу ове акције заједнички спроведене од UNHCR-а и Министарства за КиМ. Процес регистрације је настављен у фебруару месецу, а за неких месеца дана пријавило се преко пет стотина лица”, истакла је, на овом скупу, Џун Ширато, шеф Одељења за правну заштитну канцеларије UNHCR-а у Београду.

Ширато је рекла да је процес повратка девет година текао споро и незадовољавајуће, а да проглашењем независности од стране косовских Албанаца готово потпуно стао. Требало је много времена да се предузму одређене мере како би се овај процес поједноставио, тако да је новембра 2008. године постављена нова стратегија повратка.

НАСТАВЉЕНА РЕГИСТРАЦИЈА

“Предузети су одређени кораци у његовом поједностављењу, мотивацији донатора, обезбеђењу основних услова за живот повратника, а резултат тога је 631 повратник у протеклој годни. У марту месецу започела је заједничка акција UNHCR-а и Министарства за КиМ, око регистрације повратника и то одређених циљних група. Људи који су се налазили у колективним центрима, лица која су се налазила на списковима усвојених концепт докумената и ИРЛ која су раније изразили жељу да се врате. Резултат свега тога је преко 4700 регистрованих лица, од којих су се и поред лоших временских прилика вратило њих 184. Преко 1500 лица још увек има жељу да се врати и остане на КиМ. Већина повратника враћених посредством регистрације, забележена је у општинама Драгаш и Косово Поље, док је поред ове две општине укупно највећи број повратака забележен и у општинама Клина и Исток”, навела је Ширато, додајући да је примећено да је велики број расељених још увек заинтересован за повратак па је у фебруару месецу у канцеларијама UNHCR-а у Београду и Краљеву, настављен процес регистрације.

“Регистровани смо до средине марта скоро 500 лица, а највише пријављених је из Приштинског, Призренског и Пећког региона. Када завршимо регистрацију обавестићемо о њеним резултатима, а оно што желим да

истакнем је то да је процес повратка поново заживео. Радимо на томе да појачамо наше активности у том правцу, кроз “Иди - види” и “Иди - информиши” посете, одласком расељених на Општинске радне групе, информативним кампањама, округлим столовима, конференцијама и сличним акцијама”, истакла је Ширато.

Она је навела да је процедура повратка и даље веома сложена и компликована, да нема довољно политичке воље да се промовише повратак на Косову, а ако има расположења оно је ограниченог карактера.

“Проблем представља и привремени смештај повратника, због ограничености средстава. Проблеми са безбедношћу су мањи него протеклих година, али још постоје. Лимитирани су фондови донатора, одрживост такође представља проблем, а можда један од највећих препрека повратку је повраћај имовине. Према томе да бисмо отклонили све ове препреке морамо више сарађујемо са властима, како бисмо повратницима обезбедили одрживи повратак”, закључила је Џун Ширато.

РЕГИСТРАЦИЈА - ГДЕ И КАКО ?

Поновна регистрација расељених почела је у фебруару месецу и непосредно пред закључење овог броја (31. март) добили смо информацију да је до сада регистровано 146 породица, односно 593 лица. Регистрација се спроводи се у канцеларијама UNHCR-а у Београду и Краљеву, а сви заинтересовани могу да се јаве: **UNHCR Краљево, Цара Душана 38/ III, Тел: 036 312 543 и UNHCR Београд, Крунска 58, Тел: 011 3082 100.**

Додатне информације о регистрацији можете добити и од чланица Уније, чије адресе и телефоне можете пронаћи на последњој страни Билтена.

Едуардо Арболеда, шеф Представништва UNHCR-а у Србији

НЕЗАВИСНОСТ ЗАУСТАВИЛА ПОВРАТАК

После проглашења независности Косова, буквално је стао повратак расељених, изјавио је шеф Представништва Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице у Србији Едуардо Арболеда. Он претпоставља да су, када је проглашена независност Косова, избегли сигурно осећали да нису тамо добродошли, што је разлог ограниченог броја повратника. Други разлог је тај што је повратак тежак процес, указује Арболеда и објашњава да многи не пристају да се врате под понуђеним условима, већ инсистирају да добију нове куће, што UNHCR није могао да им обезбеди.

Према његовим речима, ове године, 5,5 милиона долара је усмерено на изградњу кућа и друга трајна решења за проблеме избеглица у Србији, а око 4,7 милиона долара биће обезбеђено за исту врсту помоћи интерно расељеним лицима са Косова.

Уз ове програме које радимо, нагласио је Арболеда, покушавамо да омогућимо повратак расељених и сарађујемо са свим факторима да би се повећао број повратника, поштујући право сваког човека да се врати у свој дом.

Фонет

ОЕБС О НЕПОШТОВАЊУ ПРАВА

Представници мисије ОЕБС-а из Приштине представили су извештај о процени права заједница у коме се косовским властима између осталог препоручује да успоставе систем за прикупљање података о кривичном гоњењу етнички мотивисаних злочина, подршци одрживом повратку и употреби језика мањине у медијима и у јавним услугама, заснован на препорукама Савета Европе.

“Честитам ОЕБС-у на изврсном извештају, какви су уосталом били и претходних година, једино страхујем да ли ће бити примењен, односно да ли ће припадници мањинских заједница моћи да остваре своја права”, похвалила је овај извештај, **Круна Петковић**, помоћница министра за КиМ, изражавајући сумњу у његову примењивост.

ТЕШКО ДО ИМОВИНЕ

На састанку радне групе представљена је и књига организације Праксис у којој су на седам примера наведени карактеристични проблеми расељених у приступу имовинским правима. Један од њих је и узурпација стана **Радмиле Вулићеве**, која је присуствовала овом састанку рекавши да она није пропустила ни један механизам у свом настојању да се врати у свој стан. Али, иако је по мишљењу правника Праксиса, Радмила у праву, тренутно њен стан користи **Каћуша Јашари**, садашња посланица Скупштине Косова, иначе некадашњи високи покрајински партијски функционер. То је један у низу случајева нагласила је **Иванка Костић**, директорка Праксиса, а њих на КиМ има много, додајући да њен тим већ дужи период ради на сличним случајевима узурпације туђе имовине, што несумњиво спречава повратак расељених, пре свега, у урбане средине.

Игор Поповић из правне службе Министарства за КиМ, је изнео тврдњу да су сада појединачне узурпације српске имовине на КиМ све ређе и да његова сазнања показују да то више ништа није случајно већ, како је рекао, систематизовано, додајући да је извештај Праксиса у ствари један од примера како се спречава повратак.

“Ово нису изоловани случајеви, него су то делови организованих криминалних група. То што човек у парничном поступку покушава да поврати своју имовину, да поништи лажни купопродајни уговор и да поништи упис у катастар, не значи да не треба видети шта стоји иза свега тога. Позадина ових случајева, је рад одређених група чији је циљ присвајање имовине Срба и неалбанца на један ор-

ганизован начин”, сматра Поповић, наводећи најновије случајеве застрашивања повратника. Поменуо је случај пребијања повратника у селу Жач и хапшењу високих представника Министарства за КиМ приликом њихове посете повратницима у Дрснику, као и притварање грађана који су ишли да обиђу гробље у селу Медриговцу поред Подујева.

Представница мисије ОЕБС-а у Србији, **Ружица Банда** каже да на основу оваквих примера није тешко закључити да на Косову владавина права не постоји и да је то озбиљан проблем.

ОДРЖИВОСТ ПРИОРИТЕТ

Представници невладиног сектора који су често у контакту са расељенима, указују да је у току велики тест издржљивости за људе који желе да се врате.

Златко Маврић, извршни директор удружења “Свети Спас” истакао је да сигурно има напретка у односу на 2001/2/3/ годину, али је то опет мало у односу на број повратника гледано у целини, као и на број оних који чекају повратак својим домовима у неким од бројних колективних центара и другим безусловним смештајима. Маврић је потврдио да нема довољно воље да се подржи процес повратка, али је нагласио да свако ко ради на овим питањима мора да уради нешто више личним примером, а не само да констатује тренутно стање.

Чак и кад повратници остваре бројна права, чини се да остаје најважнији проблем за решавање.

“Уколико решимо све наведене проблеме, уколико обавимо све куће, уколико решимо и проблем едукације и проблем људских права, уколико повратници не буду могли да живе од свога рада, њих тамо неће бити”, закључио је **Ненад Прелевић**, представник Међународне православне добротворне организације (ИОСС).

На састанку Радне групе, **Давор Рако** из Службе за правну заштиту UNHCR-а Србија, представио је извештај **Валтера Келина**, представника генералног секретара за људска права ИРЛ, пред Саветом за људска права Генералне Скупштине УН, о стању људских права ИРЛ.

У извештају се посебно указује на тежак положај расељених Рома, Ашкалија и Египћана и позива EULEX да посебну пажњу пред судовима добију спорови где се расправља о повратку и заштити имовине расељених. Препоруке и закључке из овог извештаја, можете прочитати на наредним страницама.

Текст и фото: **Ж. Ђекић**

ИЗВЕШТАЈ ВАЛТЕРА КЕЛИНА, ПРЕД САВЕТОМ ЗА ЉУДСКА ПРАВА ГЕНЕРАЛНЕ СКУПШТИНЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

ОСТВАРЕН НАПРЕДАК

Овај извештај, представљен на заседању Савета за људска права Генералне Скупштине УН, садржи налазе и закључке посете представника генералног секретара за људска права интерно расељених лица, у периоду од 28. јуна до 4. јула 2009. године. То је наставак даљих активности, након његове мисије у Србији и Црној Гори 2005. године, а ова нова мисија, током које је боравио у Београду, Приштини и на више других локација, спроведена је у поштиности у складу са Резолуцијом Савета безбедности 1244. Свако помињање Косова, било у вези са територијом, институцијама или становништвом, треба схватити у складу са политиком строге неутралности у погледу статуса, коју спроводи Уједињене нације.

У извештају, представник закључује да је Влада Србије остварила запажен напредак у спровођењу његових препорука. Институционални оквир за решавање

питања у вези са интерним расељавањем, ојачан је, а надлежности јасно дефинисане, истакао је Келин, а у даљем тексту преносимо оргиналне закључке и препоруке изнесене на заседању Савета за људска права Генералне Скупштине УН, крајем прошле године.

ПРЕПОРУКЕ И ЗАКЉУЦИ

На основу своје посете као наставка претходне, представник закључује да је Влада Србије направила

одређени значајан напредак у спровођењу његових препорука. Институционални оквир за решавање питања везаних за интерно расељавање, нарочито Комесаријат за избеглице Републике Србије, је ојачан, а надлежности јасније подељене; ипак, потребна је додатна подршка. Веома је позитивно што је покренуто неколико иницијатива за побољшање услова у којима живе ИРЛ. То ће такође повећати њихове могућности за одрживи повратак уколико реше да се врате. Представник препоручује да овај приступ буде званично изражен и појачан у различитим документима о политици везаној за ИРЛ чија се израда тренутно завршава.

Представник снажно подстиче власти да ојачају своје садашње напоре да становницима колективних центара обезбеде достојанствена алтернативна решења. Представник такође препоручује да српске власти, у тесној сарадњи са UNHCR-ом, спроведу акцију пописа на основу потреба како би установили, за оперативне сврхе, колико њих, међу више од 200.000 лица која су била интерно расељена, тек треба да нађу трајно решење и даље има потребе за специфичном помоћи.

БРОЈ ПОВРАТНИКА РАЗОЧАВАЈУЋЕ МАЛИ

Представник констатује да је број повратака на Косово и унутар њега разочаравајуће мали, иако значајан део популације ИРЛ изгледа још увек жели да се врати. Огромна већина потенцијалних повратника су ИРЛ српске националности, али има и неких косовских Албанаца који се још увек надају да ће се вратити у северно Косово. Безбедност и слобода кретања за мањинске заједнице на Косову су побољшани, мада изазови и даље постоје. Укореењени обрасци дискриминације, немогућност запошљавања и остваривања егзистенције и сувише мали број школа за мањине су данас главне препреке одрживим повратцима.

Представник високо уважава доследно изражавано опредељење косовских власти да омогуће повратке без обзира на националност. У исто време, косовске власти треба више да ураде да би испуниле своје обавезе које су изражене и у Водећим начелима и да се постарају да власти на терену, нарочито општинске власти, активно омогућавају реинтеграцију повратника. Успешно спровођење програма, у оквиру кога су евидентирана ИРЛ (и избеглице) која су ван Косова, а која су заинтересована да се врате, треба да постане приоритет за власти на свим нивоима, јер је то проба за повратке на Косово. Поред тога, косовско Министарство за заједнице и повратак треба да буде хитно ојачано и да добије средства и надлежности неопходне за спровођење свог мандата. Важно је да напори за омогућавање повратака у пуној мери укључују велики број лица која су још увек расељена унутар Косова.

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

ПОВРАЋАЈ ИМОВИНЕ - ИЗАЗОВ

Представник позива Владу Србије да пронађе начине за заједничко деловање са косовским властима на техничком нивоу како би се решили изазови везани за расељавање. Решење пронађено како би се омогућило Косовској имовинској агенцији (КПА) да настави свој рад изван Србије, је изванредан пример да је могуће уз неопходну политичку вољу наћи прагматична решења без да се напуштају начелне позиције. Међународна заједница треба да помогне у напорима да се омогући повратак, тако што ће се постарати да постојећи пројекти за обезбеђивање егзистенције и запошљавање предност дају повратницима, као и заједницама које су спремне да их приме.

Повраћај стамбених објеката, земљишта и имовине коју су оставила ИРЛ када су напустила своје домове, или барем давање одговарајуће накнаде, и даље представља изазов. Механизми реституције које је успоставила међународна заједница у извесној мери су штитили процес реституције од озбиљних недостатака косовског правосудног система и административног апарата. Међутим, многи други случајеви који се односе на имовину ИРЛ још увек нису решени у косовским судовима, који још увек немају капацитета да решавају ове предмете и под хитно треба да буду ојачани. Полиција и општинске власти на Косову такође морају да повећају своје напоре да заштите имовину ИРЛ у складу са њиховим међународним обавезама. Представник позива EULEX и друге актере са одговарајућим мандатом да поклоне посебну пажњу томе како судови, полиција и други органи власти поступају у предметима у којима је реч о стамбеним објектима, земљишту и имовини странака расељених лица како би се спречила даља погрешна примена права и заштитила људска права ИРЛ.

ТЕЖАК ПОЛОЖАЈ РОМА, АШКАЛИЈА И ЕГИПЋАНА

Интерно расељени Роми, Ашкалије и Египћани и даље су у веома осетљивом положају како на Косову тако и изван њега. Представник је забринут због тога што непоседовање личних исправа и других докумената спречава ове групе ИРЛ да равноправно уживају своја права. Представник поздравља напоре у Србији да се сачини нацрт Закона о поступку признавања правног субјективитета и да се измени и допуни Закон о пребивалишту и боравишту грађана. Представник подстиче Владу и Скупштину да им оба законодавна пројекта буду приоритет и да их без одлагања усвоје и примене како би окончале правну невидљивост значајног дела грађана земље, укључујући и многе ИРЛ. На Косову постоје слични проблеми и представник подстиче косовске власти да учине озбиљан напор да овој популацији обезбеде документа и регулишу њихову ситуацију, укључујући и питање власништва над земљиштем.

Представник је веома забринут што ситуација Рома ИРЛ изложених токсичном оловном отпаду у Сев-

БИОГРАФИЈА ВАЛТЕРА КЕЛИНА

Валтер Келин (Walter Kälin) је Специјални представник Генералног секретара Уједињених нација за интерно расељена лица. Он је професор уставног и међународног права на Универзитету у Берну, у Швајцарској, где је и декан Факултета и шеф Правног одељења. Швајцарски парламент и швајцарска савезна администрација ангажовали су професора Келина као експерта, а ангажовале су га и разне агенције Уједињених нација и невладине организације. Келин је такође, члан Одбора за људска права Уједињених нација (од 2003.) био је и Специјални извештач Уједињених нација - Комисија за људска права о стању људских права у Кувајту под ирачком окупацијом (1991-92.). Аутор и уредник више од 100 књига, поглавља, чланака о интерној расељености, закона о избеглицама и међународним људским правима.

Као Специјални представник Генералног секретара Уједињених нација ангажован је за дијалог и заговарање са владама и другим странама у вези са људским правима лица расељених због разних недаћа, јачање међународних одговора у вези са интерним расељењем и ширењем људских права у целом систему Уједињених нација.

ерној Митровици/Митровице још увек није решена и што су нарочито деца још увек изложена веома озбиљним ризицима по њихово здравље и физички интегритет. Сви носиоци интереса морају да сарађују на прагматичан начин и уз блиске консултације са заједницом ИРЛ о којој је реч, да би организовали хитну хуманитарну евакуацију ове заједнице, затворили локацију Остероде/ Цесмин Луг/Цесмин Ллуге и обезбедили трајна решења и сво неопходно лечење евакуисанима без одлагања.

Представник констатује да се припадници мањинске заједнице који бивају присилно враћени на Косово из трећих земаља суочавају са истим препрекама реинтеграцији на Косову као и други повратници. Мада се безбедносна ситуација поправила, међуетнички односи су и даље напети. Услед преовлађујућих образаца дискриминације компликованих непостојањем подршке за реинтеграцију, многи ризикују да постану интерно расељена лица по свом повратку. То покреће штетан циклус нерегуларних миграција и присилних повратака. Представник препоручује косовским властима да уз подршку држава које враћају одбијене тражиоце азила и друга лица са Косова која припадају мањинским заједницама предузму енергичне мере како би овим лицима пружиле стварне изгледе за реинтеграцију. Све док такве мере не буду предузете и дискриминација буде и даље широко распрострањена, владе треба да избегавају присилне повратке мањина на Косово и да регулишу статус оних који се налазе у земљама домаћинима док услови на Косову не омогуће њихов безбедан повратак.

ПРЕДСТАВНИЦИ УНИЈЕ ПОСЕТИЛИ РАСЕЉЕНА ЛИЦА СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ СМЕШТЕНА У ХОТЕЛУ „КРАЈИНА“ У НЕГОТИНУ

ДУГ ПУТ ОД КРАЈИНЕ ДО “КРАЈИНЕ”

У самом центру Неђошина је хотел “КРАЈИНА”. У старом делу хотела, од шрећеџ до седмог сирата, смештен је колективни центар у коме се налазе расељени. Ту живе расељени из џошво свих делова Косова и Метохије. Најбројнији су Призренци, њих преко седамдесетак, али има их доста и из других места. Међу њима и више од десетак људи из Обровца и Книна, које је “Олуја” донела у овај крај, заобилазним путем, преко Косова и Метохије.

Кад човек полази на пут, гледа како да најједноставније и најбрже дође до одредишта. Зато је популарно користити аутопутеве, јер се њима далеко брже вози него другим путевима. Тако и кад се крене ка Источној Србији, пут Бора, Зајечара, Неготина, Кладова, гледа се да се уграби што је могуће већа деоница аутопутем.

РИМСКИМ ПУТЕМ

Међутим, заборавља се да је некад пут тих крајева водио пут који је изградио чувени римски цар Трајан. Изградио је и мост преко Дунава да би се његове легије

Трајанова табла

без проблема пребацивале на другу страну реке и наставиле напредовање у дубину данашње Румуније.

Сведок тог његовог подвига је чувена табла која се још надноси над Дунавом Трајанова табла споменик од изузетне важности. На њој су у камену урезане речи које у преводу гласе:

“Император Цезар, божанског Нерве син, Нерва Трајан Августус Германик, врховни свештеник, заступник народа по четврти пут, отац домовине, конзул по четврти пут, савладавши планинско и дунавско стење, саградио је овај пут.”

Хотел „Крајина“

Пошто смо у модерним временима, аутопутем идемо до скретања за Пожаревац. Али, не може се избећи ни онај део пута који је у употреби од римских времена, па се поред старог и славног Костолца упућујемо на Голубац и даље за Неготин.

Неколико километара пред скретањем у Неготин пролази се поред манастира Буково.

ПРИВУКЛЕ СВЕТИЊЕ

Изградио га је краљ Милутин. Већ овај податак подсећа путника на великог ктитора који је током своје скоро четрдесетогодишње владавине сваке године градио по један манастир или цркву. А пред свима су Грачаница и Богородица Љевишка.

Да ли је ова светиња привукла неколико стотина расељених са Косова и Метохије да у Неготину потраже смештај? Или су то виородне стране Неготинске крајине? Највероватније, и једно и друго.

Манастир Буково

У самом центру Неготина је хотел “КРАЈИНА”. У старом делу хотела, од трећег до седмог спрата, смештен је колективни центар у коме су расељени. Љубазно девојче на рецепцији нам спремно излази у сусрет. Она је одговорна и за расељене. Показује нам спискове. Ту су расељени са целог Косова и Метохије. Најбројнији су Призренци, њих је преко седамдесет. Па скоро четрдесет Гњиланаца, неколико Каменичана, али и двадесетак Ораховчана. А има их и по неколико из Суве Реке, Урошевца, Обилића, Истока, Новог Брда...

Зграда за расељене гради се у урбаној средини

На наше изненађење, пронађосмо више од десетак људи из Обровца и Книна. Прво смо мислили да су ту од 1995. Али не они су исто са Косова и Метохије. Тамо су доспели после Олује. Онда, 1999. године и они се придружују косовско-метохијским изгнаницима. Поново у изгнанство.

БОЉИ ОД ДРУГИХ

Дијана, наша домаћица са рецепције, каже нам да има доста деце која су дошла са родитељима. Старија деца се замочила и младићи се поженили Неготинкама. Па настаје проблем деца чија су оба родитеља са Косова и Метохије добијају поклоне, а ова друга не добијају. Тужно гледају и не схватају откуд та разлика.

Распитујемо се и о смештају. Оно што је у овом случају добро је да свака породица добија по собу са купатилом и тоалетом. Тога нема у многим колективним центрима. Суочавају се људи са проблемом нестанка струје и воде. Овде то није случај. Како је хотел у центру, нема проблема са осећајем изолованости, а и могућност налажења посла, поред опште незапослености, боља је у овом случају. Оно што би требало уредити и организовати је неки друштвени центар где би се и старији, али и млађи могли окупљати. За то постоје просторни услови, постоји конференцијска сала коју треба довести у ред. Потребан је по неки телевизор, а за младе неколико рачунара прикључених на интернет. Да би ово безбедно функционисало, потребно је

да се задужи неколико људи који би о техници водили бригу.

ТЕШКО ДО ПОСЛА

После опроштаја са људима из хотела, одлазимо у Општину, код представника Комесаријата за избеглице. Упознајемо их са активностима УНИЈЕ и распитујемо се о томе са чим се они сусрећу у своме раду. Тако добијемо податак да сем расељених у хотелу, има још стотинак породица у приватном смештају. Међутим, евиденција је непрецизна, јер се људи пријављују, одлазе, селе се, али се не одјављују. Иначе, ова регија има расељених и у Зајечару, Бору, Гамзиградској Бањи...

Што се помоћи тиче, кажу да их је заобилазила, вероватно због удаљености. Сем редовних следовања, мало тога се добијало од других. Проблем незапослености је велик. Раније је била развијена прерада грожђа. КРАЈИНАВИНО је откупљивало сво понуђено грожђе, прерађивала га и заједно са Словенцима добијала су се чувена лашка вина. Данас нема ко да откупи ни грожђе ни вино.

СТАНОВИ ЗА РАСЕЉЕНЕ

По речима поверенице Верице, активност Комесаријата се повећала и сада је, уз помоћ централе из Београда, у току изградња социјалних станова за расељене, првенствено из колективног центра. Треба да се до септембра изгради зграда са двадесет станова. Од тог броја, шеснаест ће бити за расељене, а четири ће бити за социјалне случајеве Општине.

Почетак изградње станова за расељене

Водило се рачуна да локација не буде удаљена, па се зграда диже поред већ изграђених зграда које су намењене комерцијалној продаји. Када смо отишли на назначену адресу, затекли смо мајсторе да раде, а и темељи се помаљају. У околини је стварно неколико лепих зграда, па се нови станари неће осећати усамљено.

Договорено је да се чешће виђамо, а и да проpratимо усељавање у нову зграду.

Текст и фотографије: **Бранислав Скробоња**

КОНЦЕПТ ДОКУМЕНТ ГОРЊЕ ДОБРЕВО И ДАЉЕ АКТУЕЛАН!?

РАЗРЕШИТИ НЕСПОРАЗУМЕ

*Након два неуспешна концептна документа за повратак у Горње Добрево, село у општини Косово Поље, поново је израђен нови, на иницијативу општине. Концептни документ је урадила локална организација *Developing Together* из Приштина, а њиме је обухваћена изградња кућа за 10 српских и пет албанских локалних породица.*

Локална организација Косово Најлсен дијалог је урадила велики број дијалога како у Охриду, тако и у Норвешкој, који нису дали неке повољне резултате на помирењу комшија, осим последњег у Охриду, на коме је био присутан **Исмет Хашани**, заменик министра за заједнице за повратак. Хашани је присутнима обећао да ће бити финансиран пројекат повратка у Горње Добрево.

На састанку Општинске радне групе у Косовом Пољу, одржане 26. марта, представљен је концепт документ за повратак у Горње Добрево, на који је било примедби и сугестија од стране представника општине Косово Поље. Присутни представници Министарства за заједнице и повратак, **Муарема Мачкић** и **Решадија Реџепагић**, су биле затечене изјавом представника општине, да ће Министарство за заједнице и повратак финансирати предложени концепт документ, јер су оне након консултација са саветником министра за заједнице и повратак, добиле информацију да у овом тренутку они нису у могућности да финансирају поменути пројекат.

Након расправе између представника Министарства и представника општине Косово Поље, закључено је да се настави са финалном верзијом Концепт документа, док ће се представници општине консултовати са мин-

Да ли ће се овако традијити и у Горњем Добреву?

истром **Сашом Рашићем** као и са његовим замеником Исметом Хашанијем.

Присутни ИРЛ, представници из Горњег Добрева, су такође били затечени насталом ситуацијом, јер је њихова упорност и жеља за повратком након свих ових година у једном трену била срушена. Расељена лица представници Горњег Добрева не одустају од повратка и надају се да ће се ова ситуација око финансирања повратка разрешити у њихову корист, те да ће до краја године успети да се уселе у своје домове у Горњем Добреву.

Следећа општинска радна група за Косово Поље је заказана за 20. април, а расељенима до тада, остаје да чекају и да се надају позитивном решењу.

Наташа Вујовић,
удружење "Божур" Смедеревска Паланка

САША РАШИЋ, министар за заједнице и повратак

ТОКОМ ПРОТЕКЛЕ ГОДИНЕ ВРАТИЛЕ СЕ 1.553 ОСОБЕ

Саша Рашић, министар за заједнице и повратак изјавио је да су се прошле године на Косово вратиле 1.553 особе и оценио да "безбедност и слобода кретања, више нису проблем да се расељени врате на Косово".

Говорећи о плановима повратка за ову годину, Рашић је, на конференцији за новинаре у Приштини, рекао да се очекује повратак неколико стотина повратничких породица. "Уз све заједничке пројекте са нашим локалним партнерима омогућићемо повратак 50 до 60 породица у општинама Вучитрн, Призрен и Клина. Из заосталог програма који подржава

UNDP, очекује се долазак 140 породица у првој половини 2010. године, а 150 породица у другој половини ове године", навео је Рашић, додајући да је сада највећи проблем пронаћи повратницима посао, односно омогућити им одрживи повратак.

Шеф мисије UNHCR-а на Косову **Херман Штурвалд** на истој конференцији за штампу је рекао да ће та организација наставити да подржава повратак на Косово.

У ПОСЕТИ СЛОБОДАНУ ВУЧКОВИЋУ ИЗ ГОРЊЕГ СЕЛА ЈЕДНОМ ОД ПРВИХ ПОВРАТНИКА У СРЕДАЧКУ ЖУПУ

У ИЗБЕГЛИШТВУ НЕ БИХ ПРЕЖИВЕО

Септембра 2002. године сам сам дошао у своје село. Све је ово било зашћинано, обрасло у коров, иако да су се једва виделе рушевине куће. Скидао сам прозоре са шћинале и сћинављао их на ошворе, нашао један кревет и на њему пресћинвао прву ноћ. Нудили су ми сћинан у Призурену, нисам ни прехваћинио, јер не знам чији ми нуде. Помогао ми је човек из једне од међународних орћинизација, имена му се не сећам и помогао око обнове куће. Сћинавили су кров, сћиноларцију, закрийили рује боље речено, и ја сам након 15 дана позвао сућинрузу да се вратии. Ево и данас смо шћини.

Међутим, данас је слика много другачија. Што би се рекло свака цигла на свом месту.

СВЕ ПОД КОНАЦ

Иако подно Шаре још увек има снега и владају зимски услови, двориште, помоћне зграде и сама кућа налазе се у више него срећеном стању. Вредне руке домаћина и његове супруге средиле су и сваки део дворишта и ограде. «Волим да је све у реду, чисто. Држимо кокошке, једно теле смо отхранили летос и поделили са децом. Сада време проводим највише у радионици и кући. Недељом изађем у лов, са неколико пријатеља и то ми причињава највеће задовољство. Нема неких успеха ове године, али препешачимо и по двадесетак километара и то је можда и најважније, пре свега, за здравље», констатује **Цобе**, како га по овом

Горње Село

надимку познају сви у овом крају. Прича нам да једва чека пролеће, јер тада има много више посла, а задужен је и за одржавање сеоске цркве и гробља.

БЕЗБЕДНИ СМО

Горње Село, састоји се од две махале, Горње и Доње. Ова прва је мешовита и у њој тренутно живи 13

припадника српске националности. Она друга је чисто српска и у њој и поред много покушаја да се неко врати, још увек не живи нико. Узгред, напомиње Цобе, Горња

Не оставља му се живина

махала је била насељена искључиво српском заједницом. Летос је овде било много људи, хтели су да им се куће обнове, али колико сам ја схватио од свега тога није било ништа. Надам се да ће ова година за њих бити боља, прича Слободан, додајући да се он и супруга добро сналазе.

“Кад нам нешто затреба одемо до Штрпца, купимо што треба. Идемо и у Призрен. Немамо проблема за безбедност, бар до сада није било. Однос са комшијама ту и тамо, као свуда. Има их који би волели да одемо, али опет има и оних са којима имамо изванредне односе. Ти нам долазе на славу, али и да честитају Ускрс, Божић. Одемо и ми код њих, пошто су овде сви припадници муслиманске вере да им честитамо Бајрам и друге празнике”, наводи Слободан.

У ИШЧЕКИВАЊУ ЂУРЂЕВДАНА

“Недостају нам деца, поготово унуци. Свакодневно се чујемо са њима и тешко је када чујеш: дођи деда, дођи баба. Али ако одете, остављате кућу, кокошке, тако да то радимо ретко и то супруга више од мене. Мада, нуде се људи да сачувају кућу, да воде рачуна, али некако се мени не иде одавде. Нисам могао ја тамо. Двадесет и нешто година сам радио по Србији, па се деца чуде што сам ја овде, што нисам тамо. Не могу. Да сам тамо остао, не верујем да бих данас био жив”, искрено ће Цобе, додајући да су деца и унуци били летос. Вучковићи са нестрпљењем очекују Ђурђевдан. Тада се у селу окупи преко стотину и педесет његових бивших становника. Како нам рече Цобе “једино тада можемо да кажемо да су сви дошли који су отишли одавде”. А у ишчекивању Ђурђевдана, они спокојно проводе време, упркос свему, тамо где им је заиста најлепше у Доњој махали Горњег Села.

Забележили: **Ж. Ђекић и З. Маврић.**

НАСТАВАК ПРОЈЕКТА УПИСА РОМА У МАТИЧНЕ КЊИГЕ

ОБИМАН ПОСАО

Невладина организација Праксис која ради бексидлашњи упис Рома у матичне књиге, суочава се са великим бројем захтева и постоји могућност да цело годишњи буџет пошроши већ средином пролећа. Примећено је, поштово у јануару и фебруару месецу, велики проценат лица која су у пошреби прибављања, како личних докумената, шако и доказивања свога идентитета. Већину, најчешће, чине деца која су посебно изложена ризику да буду злостављана, експлоатисана и да буду жртве трговине људима”, истиче Јасмина Миковић, заменица извршне директорке Праксиса.

РАДИМО ПОСАО ДРЖАВЕ

“Стално говорим да ми се чини, да ми тренутно радимо посао државних органа. Чак нам и они упућују клијенте, јер знају да ћемо поднети уредан поднесак. Дефинитивно, ово је проблем са којим држава мора да се суочи. Ми само можемо да им послужимо као

пример како би се требало опходити према тим људима, зато што имамо тотално баналну ситуацију, да матичари венчавају људе на бродовима, у ресторанима и кафанама, а да се ни један матичар до сада није појавио у неком ромском насељу и покушао да помогне

некој особи да се упише у матичну књигу рођених, што представља велики апсурд”, истиче Миковићева, додајући да ти људи најчешће нису уписани у матичне књиге рођених због тога што ни њихови родитељи немају документа, или зато што су им се мајке порађале код куће или у иностранству, а то касније није пријављено надлежним службама.

ТЕШКО ДО РЕШЕЊА

“Са једне стране се може рећи да је проблем веома велики, а са друге стране да не постоје скоро никакве назнаке, да се тај проблем може у догледно време решити. Постоје информације да Ромкиње, узимају здравствене књижице на туђе име, па имамо случајева да се једна Ромкиња породила неколико десетина пута”, истиче **Саша Гајин**, из Центра за унапређење правних студија.

Он наводи да Србија није усамљена у овоме проблему. “И најразвијеније демократије као што су Шпанија и САД, су знале у таласима да обезбеде признавање правног субјективитета за више стотина хиљада

људи. Дакле, то су оне ситуације када затекнете један број људи на својој територији за које знате да немају документа и онда се ви трудите да то решите. Не треба

Јасмина Миковић

заборавити да нису само људска права тих људи угрожена, већ да постоји безбедносни аспект проблема, чијим решењем би се заштитио и општи интерес заједнице”, истиче Гајин.

ДОНЕТИ ЗАКОН

Због свега наведеног, треба што пре донети закон који би омогућио системско решавање овог проблема. Центар за унапређење правних студија донео је “Модел закона о поступку признавања правног субјективитета”, али даље конкретизације тог документа није било, упозорава **Јасмина Миковић**. Држава би свакако морала најпре да донесе закон који би регулисао поступак накнадног уписа у матичне књиге рођених, који уопште није примерен потребама лица која живе испод мостова и на депонијама. Затим, морала би да се спороведе и ментална реформа, јер имате ситуацију да државни службеници одбијају такве захтеве и упућују их другим организацијама које су то већ решавале, што не би требало да буде прави пут, сматра Миковићева.

Праксис је недавно објавио публикацију у којој се у седам судбина описују суштина и величина овог проблема. “Правно невидљива лица” и даље остају без могућности да воде живот попут осталих грађана Србије. Они не могу склапати бракове, налазе се ван система образовања, здравства и социјалне заштите, наводи се у овој публикацији и наглашава да “држава није показала толеранцију и вољу за променом политике и праксе у третману правно невидљивих лица.

Припремили: **В. Ј.** и **В. Ђ**

**ТИХОМИР ВУКОСАВЉЕВИЋ, ИРЛ ИЗ ДОЊЕГ ПЕТРИЧА ОПШТИНА
КЛИНА, СА ТРЕНУТНИМ БОРАВКОМ У УРОВЦИМА КОД ОБРЕНОВЦА**

ИМАМ ПРОЈЕКАТ

Овим речима обратио нам се овај вредни до-маћин када су га посетили председници Уније у месцу његовој тренутној пребивалиштва. Иако гази седму деценију живота, овој вишталној човека, зашекли смо у његовој радионици, где како каже, проводи највише времена. И када има посла, што је у последње време све ређе, или када је само сређује. Наведени пројекат, покрај радионице, предао на многе адресе односи се на камион фуџон, опремљен најосновнијим алатима за поправку, био би намењен, пре свега, ојравци пољопривредних машина повратницима и преосталом српском становништву на КиМ.

ДУГ ПУТ...

Међутим његова прича сеже много година уназад. Са поља шећерне репе у околини Пећи, где се због немогућности школовања, затекао радећи најтеже физичке послове, како би помогао у преживљавању своје породице. Истину за вољу он је завршио занат за поправку и одржавање наоружања, али ту запослење није могао да нађе. Залагање на послу, али и оно мало времена које је проводио у разним поправцима застареле механизације, брзо су га препоручиле за рад у Одељењу за одржавање машина у Шећерани Пећ.

Тихомир Вукосављевић у разговору са председником УО Уније Браниславом Скробољом

Као и великом броју других људи са КиМ, из разно-разних разлога, није му омогућено да напредује у струци, односно да се усавршава, па га је пут нанео у Београд. Тамо је стекао квалификацију, па је постао специјалиста за пољопривредне машине, да би своје школовање окончао дипломом машинског инжењера. Пропутовао је читав свет, како каже, са многим фир-

мама, а посебно истиче, велике послове у Ираку, где је био заменик шефа Радионице за одржавање машина великог броја фирми са читавог простора бивше Југославије. Ипак деведесетих година, одазива се позиву за повратак у родни крај, а неколико година касније оснива и властиту фирму.

...ДО ПРИВАТНОГ ПРЕДУЗЕЋА...

Полазећи од његове максиме “да без рада нема хлеба”, Тихомир је почетком 1996. године основао своју фирму “ТРГОПРОМЕТ И СЕРВИС” Доњи Петрич. Са нескривеном сетом показује нам печат фирме, папире о оснивању и наставља причу о томе како би и данас био спреман да му та фирма заживи. Приликом обиласка порушеног имања одлазио је код председника општине Клина и затражио од њега да му помогне око обнове и имања и понудио му пројекат обнове фирме. Све је то, показује нам папире, заведено у општински регистар, али повратне информације нема, тврди Вукосављевић, додајући да му то толико и не пада тешко, колико му смета пасивност наших институција око одговора на његов предлог пројекта.

...ЈОШ ДУЖИ ДО РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА

А на идеју о покретној радионици дошао је случајно, када је први пут пошао у обилазак свог имања у Доњем Петричу 2005. године. Тада је тражио преноћиште у Грачаници и добио га у тамошњем манастиру. Пошто није имао пара, одлучио је да својим радом надокнади те трошкове. Успео је да за двадесетак дана, колико је тамо боравио поправи манастирску механизацију и ту је, у разговору са владиком Атремијом, за којим, како нам рече, много жали, синула идеја од чије би реализације највише користи имали повратници и преостали Срби јужно од Ибра. Од идеје до бизнис плана требало му је више од годину дана, али када је све завршио и послао пројекат на многе адресе, између осталих Министарству за КиМ, Народној канцеларији председника Републике и многим другима, одговора није било. С једним часним изузетком, како нам рече, да му одговори удостојио се само тадашњи шеф Економског тима у Координационом центру Небојша Поповић. И тако до данашњег дана. Да покварених трактора и других пољопривредних машина на КиМ има знају сви они који су бар једном посетили тамошње српске средине. Истина је да недостају и делови и механичари за њихову поправку, као што је истина да већина повратничке популације, ипак највише живи од пољопривреде. У међувремену Тихомир “седи” у Уровцима, живи од своје пензије и шаље “свој пројекат” на нове адресе.

Текст и фотографије: **М. Кончар**

ПРАВНА ПОМОЋ РАСЕЉЕНИМА

Балкански центар за миграције бави се пружањем правне помоћи за интерно расељена лица. Ова организација, која спроводи ЦРС програм бесплатне правне помоћи расељенима, може да помогне у свим правним питањима, од имовинских преко статусних до прибављања докумената са Косова. У последње време, најпознатији су по томе што расељенима који су радили у фирмама које су приватизоване помажу да добију део добити које су намењене бившим и садашњим радницима.

Балкански центар за миграције и хуманитарне активности је невладина организација коју су 2003. године основали људи који су већ имали значајно искуство у области остваривања имовинских и других права избеглица са подручја бивше Југославије.

АКТИВНОСТИ

У протеклих неколико година Балкански центар за миграције реализовао је низ пројеката чије је тежиште било пружање бесплатне правне помоћи интерно расељеним лицима са подручја Косова и Метохије, избеглицама из Босне и Херцеговине и Хрватске као и сиромашном домаћем становништву које води административне и судске поступке у земљама у окружењу. У фокусу активности је углавном помоћ у процесу поврата имовине у посед, поступци који се воде за накнаду штете за уништenu и оштећену имовину на подручју где су живели, остваривање права у процесу приватизације предузећа у којима су радили, остваривање права на пензију, обезбеђивање докумената итд.

ИМОВИНСКА ПРАВА

У областима имовинских права радимо на пример жалбе на одлуке КПА којима странке нису задовољне. Морамо нагласити да број тих жалби још увек није велики, јер је већина одлука које је досад КПА донела углавном позитивна. Значи уважава се захтев расељеног лица, али имајући у виду праксу раније организације ХПД која је била претходник КПА, очекујемо да ће тек последњи део донетих одлука бити негативан и да ће тада бити потребна велика помоћ људима у писању жалби и достављању жалби Врховном суду Косова. Радимо, такође, поступке у сарадњи са партнерском ор-

ИНФОРМАЦИЈЕ И КОНТАКТИ

Правници Балканског центра за миграције апелују на расељене који очекују приватизацију фирми у којима су радили, да на време прикупе сву документацију која им може помоћи у оставрењу тих права, а шире информације о свему наведеном у овом тексту расељени могу добити у канцеларији Балканског центра за миграције која се налази у Булевару Деспота Стефана 53 (бивша улица 29. новембра) 11000 Београд; Тел/Факс: 011/ 322 - 0987 и 011/ 322 3574; <http://www.bcm.org.rs/> E - mail: office@bcm.org.rs

ганизацијом "Јустисија" из Приштине, као што су на пример поступци провођења и вођења оставинских поступака на Косову. Проблем је што људима на Косову судови нису доступни чак ни суд у северној Митровици, који је био доступан расељеним лицима из централне Србије, већ дуго не ради. Тако да људи морају да иду или до Грачанице, Одељења суда из Приштине, или да дају пуномоћ некоме од наших колега из Приштине са којима сарађујемо из партнерске организације, како би они били њихов заступник у тим поступцима на КиМ, истиче, **Мирослав Драшковић**, правник у овој организацији.

ПРИВАТИЗАЦИЈА ФИРМИ

Велику активност ова организација тренутно има у помогању расељенима који су радили у фирмама које су приватизоване да добију део добити које су намењене бившим и садашњим радницима. Приватизацију на Косову спроводи Косовска агенција за приватизацију. Ова агенција објављује привремене и коначне листе радника који имају право на део добити од продаје њихових предузећа. У Републици Србији листе радника се објављују у дневном листу "Блиц". Право на поделу 20% од цене која се постигне продајом друштвених предузећа, имају лица која се у моменту приватизације налазе на списку запослених тог предузећа под условом да су се најмање три године налазила на платном списку предузећа. Од почетка 2007. године, Косовска агенција за приватизацију два пута објављује листу радника за једно предузеће, први пут као привремену, а други пут као коначну листу радника. Радници који се не налазе на овим листама, а испуњавају услове да се нађу на њој, могу да поднесу жалбе Косовској агенцији за приватизацију уколико се ради о објављивању привремених листа радника и Врховном суду Косова уколико се ради о објављивању коначних листа радника. Жалбе се морају поднети у року од 20 дана од дана објаве листа. Ово подразумева да жалбе са потребним доказима (оверена копија радне књижице,...) морају пре истека рока за жалбу бити примљене у Косовској агенцији за приватизацију односно у Врховном суду Косова, што у пракси знатно скраћује наведени рок. Да би проверили да ли је за ваше предузеће објављена листа радника од почетка 2009. године до данас и да ли се ваше име налази на тој листи кликните на <http://www.pak-ks.org/>. За старије листе радника кликните на <http://kta-kosovo.org/>

Припремили: **В. Ј.** и **В. Ђ**

Национална служба за запошљавање (НСЗ)

СУБВЕНЦИЈЕ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ

Национална служба је недавно објавила Јавни позив незапосленим лицима која желе да покрену сопствени посао за доделу субвенције за самозапошљавање у 2010. години. За износ од 160.000 динара могу конкурисати сви они који су пријављени на евиденцију незапослених НСЗ, а који су завршили инструктивну обуку за самозапошљавање према њиховом програму обуке или према програму неке друге одговарајуће организације, изјавио је **Срђан Андријанић**, портпарол НСЗ.

Циљ обуке је да незапослена лица добију читав низ информација о обавезама са којима ће се сусрести у поступку регистрација и отпочињања делатности, као и савете у изради бизнис плана који се добијају у оквиру радионице, што је уједно и прилика да ова лица преиспитају основаност и одрживост своје пословне идеје. Наша обука траје три дана, а организују је и изводе обучени сарадници - каже Андријанић

Приоритетне делатности за доделу субвенције за самозапошљавање за ову годину су: производња, производно занатство, интелектуалне и здравствене услуге, услужно занатство, личне услуге, грађевинарство, хотели, ресторани.

Право на субвенцију за самозапошљавање не може се остварити за: обављање делатности индивидуалног пољопривредног газдинства, задруге, удружења грађана и друштвених организација, као и за делатности трговине, финансијског посредовања, такси превоза, мењачнице

Срђан Андријанић је позвао све грађане, посебно расељена лица да се обрате својим саветницима за запошљавање у свим филијалама НСЗ, али и да додатне информације потраже на сајту www.nsz.sr.gov.rs, као и путем позивних центара (**радним даном од 8-16 часова**) **0800 300 301** за незапослена лица позив је бесплатан и **0901 300 301**, за послодавце.

ОПШТИНА ВОЖДОВАЦ ПОМАЖЕ ИНДИВИДУАЛНУ ИЗГРАДЊУ КУЋА ПОРОДИЦАМА РАСЕЉЕНИХ И ИЗБЕГЛИХ ЛИЦА

Зграда СО Вождовац

Дански савет за избеглице расписао је позив за доделу грађевинског материјала и монтажних кућа у општини Вождовац. Овај пројекат финансира УНХСР, а пријаве се примају до 21. априла.

Највећи део расељених и избеглих који живе на Вождовцу куће су правили у подавалским селима и сада имају прилику да заврше започете објекте уз помоћ овог пројекта који се остварује захваљујући УНХСР-у.

Миодраг Јовановић, координатор пројекта Данског савета, рекао је за емисију "Повратак", да су основни услови у категорији интерно расељених лица и избеглица, да она поседују започету кућу у Србији, и да уз доказ о власништву поднесу потврду о поднетом захтеву за легализацију и потврду о легалности градње.

Драган Човић, потпредседник општине је истакао велико задовољство због овог програма који следи непосредно након

сличног којим ће Републички комесаријат збринути 17-оро избеглих и расељених на Вождовцу. У оквиру ових пројеката, поред доделе грађевинског материјала, додељиваће се и монтажне куће, истакао је Човић.

Миодраг Јовановић је додао да је овде услов да потенцијални корисник поседује плац где је дозвољена градња, да поседује све папире да је власник тога плаца и да не поседује ни једну некретнину на територији Србије. То је разлика у односу на програм доделе помоћи у грађевинском материјалу, где потенцијални корисник мора да има започети објекат, појаснио је он.

Услови по којима се може конкурисати могу се добити од **Весне Шепец**, поверенице за избеглице општине Вождовац у **Устаничкој улици број 53, а 7. и 14. априла** са њом ће дежурати инжењери ДСИ-а од **10-12 часова**.

О КОСМЕТСКОЈ ЕКОЛОГИЈИ ИЗ МОГ УГЛА

ОПШТА НЕБРИГА

Када се дође до Мердара не можете да се ошметате утиску да се налазите на нецивилизацијском месту, иако знате да тај део Балкана, са дуљом полицајском и царинском контролом, емоционално хрли у Европу и са једне и са друге стране административног прелаза. Оно што никако не иде уз европска настојања или искуства, јесте смеће километрима избачено поред пута. Од кеса, амбалаже, памперс пелена, иструнулог воћа, лименки и флаша, све ко зна чега све још, не можете да се ошметате зробоји.

Сваки пут када путујем Косовом и Метохијом у глави ми се роји мноштво питања које бих поставила нашим политичарима, албанским вођама и светским мисионерима.

ПРЕЛАЗ

Још увек памтимо како смо у првим годинама након прогонства, у својим враћањима, прегледавани (опипавани) свако понаособ, а аутобус ољушен псима трагачима и све то у конвоју, у присуству војника КФОР-а. Сећамо се и буради са песком, где се само ту могао угасити опушак на брзину попушене цигарете. Није било задржавања и излажења ван возила, нити помисли да се нешто баци са стране. Био је то суров и непрекршив ред и процедура. Али смећа и отпада поред прелаза са било које стране није било. Данас су стеге попустиле, изгледа и са њима наша свест. Дуге колоне скупих аутомобила и аутобуса гастарбајтера Албанаца улазе или излазе са Косова и Метохије, поготово празницима и годишњим одморима. С друге стране, Срби у комбијима који их возе до Ниша, Београда или Крушевца и натраг, не бирају где ће избацили разне отпатке и тако "почистити" своја превозна средства.

ЦИСТЕРНЕ

Али, отпад, тај хумани, који сами размећемо није опасан по живот када га упоредимо са оним који је тамо посејан бомбама. Ако већ политичари воде "балканску црну рупу" ка Европи, зашто не упитају свет што нам посеја толике бомбе. Ако то није пристojно питање, поготово ако се зна она стара пословица "Кога је молити - није га љутити". Зашто се неко не приупита за оне две блиндиране цистерне које су се недавно појавиле у близини Грачанице. У народу се прочуло да је то некакав отрован отпад допремљен из Турске који треба да се похрани у запуштеним јамама рудника Кишница. Албанци из Кишнице су протестовали, али су брзо ућутали, јер им је неко индиректно поручио да отпад није опасан. Да ли је неко званично питао о чему се ради и да ли је неко званично одговорио? Народ на КиМ о

томе, као и многим другим стварима, није добио праву информацију.

ОПАСНОСТ

У истраживању које сам објавила у часопису "Приштински магазин" септембра 1998. године, дошла сам до података да јаловинска маса руде олова, цинка, пирита, сребра и злата из рудника Ајвалија и Кишница,

Смеће на сваком кораку

која је смештана на обали реке Грачанке, заузима простор у површини од педесет хектара са запремином од 12,6 милиона метара кубних отпада, што чини пасивну депонију. Јаловина се негде осушила па се претворила у пепео, а негде је још мокра и слива се у реку. По документацији, ово је пасивна депонија, мада је једна трећина, до једне половине њеног језгра још увек житка маса. На левој страни реке налази се активна депонија звана Дечки поток пројектована да прими 6,5 милиона метара кубних јаловинског отпада, већ је на 2,5 милиона метара кубних попустила. Бадовац је село иза Грачанице, а подно рудника Кишница, које је исељено. Јаловина која је таложена изнад овог села покренула се па је исељавање 85 кућа било неопходно. Саграђен је Нови Бадовац. С обзиром на то да рудници не раде, престало се и са даљим таложењем отпада. Ово су чињенице од пре десет година. Након доласка, КФОР је наношењем земље у одређеном слоју, покрио неке делове јаловине. Колико је то трајно решење, не зна се. Зна се да на том брду изнад Грачанице настаје дивља депонија смећа. Оно се сакупља из околних села и ту смешта као нужно и привремено решење. Међутим, како Грачанка изгледа сада у односу на период од пре десет година, не би се рекло да се нешто променило боље. Бунари у Грачаници више немају питку воду. Када дува ветар, место засипа пепео са јаловишта. Стручњаци су тада, пре дванаест година, поменули и потенцијалну опасност у случају да се јаловина покрене под дејством јаче и дуготрајније кише или неког снажног ветра. Направљен је и прорачун. Јаловина би прекрила

село, вероватно и оно суседно, а манастир Грачаница би прекрила на 3,8 метара изнад крста. Када би се покренула јача активна депонија у којој се не врши дренажа, ланчано би пошло и оних 12,3 милиона кубних метара са друге обале. То је оно на шта су мештани упозоравали, а упозоравају још увек, међутим, нико се овим питањем није озбиљно позабавио.

ШАНАЦ

Река Ситница је некада била појам бистре реке, пуна рибе. Сада је претворена у депоније пластичне амбалаже. Слика код села Кузмин, иза Косова Поља, поражавачућа је. Са обе стране дрвеног моста (само тај мост указује да је ту река) уздижу се два поприлична брда пластичних флаша и лименки. Када помислимо на село увек нам је у свести слика зеленила, њива, мириса свеже траве, сена или пак опор мирис стаје... У Чаглавици, надомак Приштине, тог погледа и тог мириса више нема. Њиве су затрпане великим грађевинама, стовариштима грађевинског материјала, аутоперионицама, аутоотпадима, а поред самог пута је и хипермаркет и незаобилазне бензинске пумпе. Све је то повезано на сеоску нерегулисану канализациону мрежу. Већина кућа имало је сопствену септичку јаму.

Нарочито предвече не можете да верујете да пролазите сеоским путем који повезује два суседна села, Чаглавицу и Лапље Село, која су се и уз тај, зелени пољски пут већ спојила, не њивама него грађевинама. Гуши вас тежак задах канализације. У јарку поред пута, шанац- како су га звали, којим је отицао вишак воде, брдашца смећа, ваљда са истоварених приколица камиона. Огромна јата угојених чавки или гавранова чепркају по сметлишту. Кад узлете, ухвати вас блага језа

Од наслађа ошпада не види се река

и осећај као да сте актер Хичкоковог филма. Па онда не размишљате о нескладу архитектуре, о незавршеним зградама или шареним фасадама вриштећих боја, о различитим висинама, разним металима, обојеном стаклу, гипсу, туцаном камену или обојеној цигли, о накинђуреној столарији и мермеру у црно белим комбинацијама.

О томе колика је загађеност ваздуха од издувних гасова нико не води рачуна. Реке аутомобила (оних увезених, еколошки незадовољавајућих у Европи) про-

лазе путем Приштина - Скопље. Овај пут сада има две одвојене траке, а на улазу у село направљен је кружни ток, а изнад пута пасарела за пешаке. Нема путоказа који показује правац за искључење ка Чаглавици. Само онај ко познаје пут зна колико се обазриво мора

Животи под далеководом

Фото: Архива Уније ИНФО

искључити са кружног тока. Иначе, поред овог путног правца само су билборди и заостале табле симбола за кретање возила KFOR-а, змија или пацов.

НЕ БИХ...

О диму и чађи изнад Обилића, изнад села Племетина у коме живе Срби и Роми у новосаграђеним кућама испод далековода, о томе како се експлоатише угаљ и производи струја, не бих овај пут. Не бих ни о неусловним и опасним условима по живот у којима годинама живе расељени Роми у северном делу Косова. Не бих ни о повећаном броју малигних обољења, која се изгледа исто добро скривају од јавности. Не бих ни о заосталим бомбама.

Немам знање. Имам суморну, сиву слику и осећај да о еколошком животу људи на Косову и Метохији припадали они било српској, албанској или некој другој заједници баш нико не брине.

Нажалост, изгледа ни они сами.

Текст и фото: **Радмила Вулићевић**

РАСЕЉЕНИ ИЗ СУВОРЕЧКЕ ОПШТИНЕ, УЗ ФИНАНСИЈСКУ ПОМОЋ МИНИСТАРСТВА ЗА КИМ, ПОСЕТИЛИ СВЕТИЊЕ У СВОМ КРАЈУ

НОВА РЕАЛНОСТ НА КОСМЕТУ

Пролазе дани, месеци, године, ето већ и чистиња деценија, а аџонија око повратка расељених лица из суворечке општинске на КиМ, не јењава. Већина њих је добро ујознашта о стању своје имовине, (не)безбедности, политичком окружењу, али ништа мање их није мучило то што поуздано не знају у каквом им се стању налазе светиње у којима су кришени, уз које су расли, венчавали се, славили и шућовали.

Дански савет за избеглице им је омогућио обилазак имовине, Министарство за КиМ гробаља, али нико не организује посете светињама, па су стога представници суворечке Општинске радне групе, самоиницијативно, кренули у организовање једне овакве посете за што су добили безрезервну подршку својих расељених сународника.

ПОЛАЗАК

Проблем превоза и обезбеђења решен је уз помоћ НВО "НАС", а финансирање путовања, након краћег времена, решено је уз помоћ Министарства за КиМ, само за једнодневну путовање, тако да се и број предвиђених светиња морао свести на половину. И поред тога, одлучено је да изађемо у сусрет мештанима села Љубижда, општина Призрен, да и део њих посете остатке од седам црква колико их се до ратних догађања налазило у њиховом селу. Приближно толико било је и у селу Муштутишту, а још толико у осталим местима суворечке општине. Нажалост, ови културно-историјски споменици из средњег века од непроцењиве вредности данас леже у рушевинама, шибљу и корову, тако да се неким и трагови једва могу разазнати.

Након свих припрема, аутобус са 49 путника, међу којима су се налазила расељена лица, студената Богословског факултета из Београда, неколико Шумадинаца, жељних да виде свету српску земљу и једног младића из Литваније који редовно обилази наше светиње и посредством интернета ради на ширењу истине о стању наших светиња, кренуло се на пут. Некима од расељених лица ово је био први обилазак родног краја од изгнанства, тако да су имали осећај да се враћају на своје огњиште. О историјату светиња којима се кренуло у походе путници су се могли упознати преко специјално штампаног материјала за ову прилику.

КАШЊЕЊЕ

У Косовску Митровицу стижемо у пет часова, а у ишчекивању пратње направљена је једночасовна пауза. И већ ту почињемо да се сусрећемо са првим невољама. Наиме, полицијски џип са српским полицајцима нас обавештава да њихове колеге из јужног дела града немају налог да нас даље прате и моле нас да се вратимо назад. Настаје тајац и осећамо се на самом почетку пута изиграним, али захваљујући водичу, који је очито имао

добре везе са полицијским структурама у Приштини, полицијска пратња стиже са неколико сати закашњења. Тада наслућујемо шта значи бити странац у својој земљи и полагамо предосећамо "нову реалност на Косову". Наставком пута поново се вратио осмех на лица и брзо пролазимо кроз албанизоване косметске градове, Јужну Митровицу, Вучитрн, Приштину, Штимље. Шкљоцају фото-апарати и нешто пре девет сати стижемо у Суву Реку. Тамо нас дочекује конвој полицијских возила и уз њихову пратњу за само пет минута смо у Речану, првом одредишту наше маршруте. Већ поменуто нову реалност овде видимо у пуном светлу. Као и у већем делу Космета, на једној страни смењују су срушене и оронуте српске, а на другој страни новоизграђене албанске куће и џамија. Остаци цркве Св. Ђорђа којој се једва могу трагови разазнати у шибљу и корову, помаљају се пред нашим очима. Ту се заустављамо и припремамо свеће воштанице. Иако цркве нема, све нам је тако добро познато, бар нама који смо ту крштени тако да улазимо пажљиво као да је црква под кровом. Нека све-

Забележити за усјомену

вишња сила води нас право тамо где је некад био олтар. Сагињемо се и љубимо камење, осећајући се као да је оно Света икона.

ПРИЗОР

Та светковина је трајала свега 15-ак мин. Нова реалност је таква да се полиција строго придржава планираног времена, али не и плана пута. Инсистира да кренемо за Суву Реку јер у Мовљану (које смо предвидели) нема цркве. Ипак упорним залагањем и констатацијом да је тамо црква порушена још у турско доба, пристају да нас воде до овог села, али не аутобусом већ полицијским колима и то само нас петоро из тог села, док су остали чекали у Речану. Обилазак Мовљана претворио се у полицијску патролну возњу колима кроз село и за само 15-ак мин поново смо у Речану. Кроз десет минута поново смо у Сувој Реци, где се заустављамо испред зграде општине, где паркирамо аутобус.

Пролазимо поред остатака српског гробља (скроз зараслог у коров). Са тугом на срцу присећам се пропале акције уређења овог гробља, када је пре две године, представница ОЕБС-а рекла на састанку ОРГ да је за његово уређење издвојено 18 000 евра. Благослов за ту акцију дао је свештеник ове парохије Александар Нашпалић, а чекала се само писмена или бар усмена сагласност Срба који ту имају своје упокојене. Нажалост, сагласност је стигла само од једног лица, тако да је ова акција пропала. Које ли је то било у интересу?

Долазак на остатке цркве Св. Петра и Павла у Сувој Реци

Поред самог гробља је црква Св. Петра и Павла, односно њени остаци. Доста је чудно да иако се ова црква налази у центру вароши, поред магистралног пута за Призрен, тешко је било приметити јер је њена рушевина била сакривена киосцима. Овде су сада запаљене прве свеће на њеним остацима од прогона Срба, па не чуди што се около окупила група радозналих Албанаца који су овај ритуал ипак мирно посматрали. Био је предиван приказ гледати истовремено запаљених преко 100 воштаница на рушевинама до недавно предивне богомоље у центру Суве Реке. То је трајало свега 20-ак минута, јер смо по плану пута морали кренути ка другим светињама.

ПОГЛЕД

Пролазимо кроз мешовито српско-албанско село Сопино, где пуну деценију српска нога није крочила. Општинске власти тврде да је то још увек сувише ризично. У некад већинском српском селу Дворане, требало је да посетимо Цркву Св.Спаса, али нова реалност не дозвољава. Пролазимо и поред мешовитог села Поповљана, ни цркву Св. Николе не посећујемо. Настављамо пут Мушуташта. Пролазимо кроз центар овог села. Поред инсистирања путника да се ту заустави аутобус и да даље идемо пешице, како би успут обишли бар још две цркве у овом селу и избегли невоље око лошег пута, полиција ни то не дозвољава и аутобус наставља кретање ужасним путем до цркве Св. Богородице Одигитрије. На величину ове цркве из 1315. године указивала је огромна гомила шута, а на њену божју снагу још увек усправан звоник, који је одолео бројним минирањима. Са његовог врха пружа се предиван поглед на цело Мушуташте и брдо на коме се до пре деценију налазило на далеко чувени манастир Св.Тројице (највише по храброј Игуманији Иларији, која је пред-

видела рат на Космету). У околини цркве налази се српско гробље, на којем је акцијом Министарства за КиМ започето чишћење. Мештани нису задовољни обављеним послом, јер је грубим радовима само још више запуштено. Шибље је само грубо посечено, али не и склоњено, па се теже налазе остаци споменика. То није омело мештане овог села да запале свеће својим упокојеним, да попију за покој душу. Тако да су тог дана црква и гробље просто поново "васкрсли" од бројних свећа и народа.

КВАР

Након више од сат времена кренули смо пут Љубижде, односно покушали, јер су већ ту почеле нове невоље. Аутобус се на тесном путу није могао окренути па је пошао уназад, али само до прве кривине, где се при покушају окретања заглавио у шуту поред пута. Тешком муком свих присутних некако се извукао и окренуо, али се чуло све чешће лупање, па је возач констатовао да је пукао диференцијал. Свеси неисправности возила, уважавамо његове молбе да кренемо према Митровици, уз жаљење мештана Љубижде, невољно се одлучујемо за тај корак. Крећемо у правцу Приштине, али након 10-ак километара на оближњем превоју Ђафдуље, аутобус стаје. Возачи узалуд покушавају да га поправе. Саобраћај на једној траци је блокиран. Размишљамо да зовемо у помоћ неко возило из Велике Хоче, али нас је након сат времена полиција из пратње предухитрила. Обезбеђен је приватни албански аутобус, како би нас пребацио до К. Митровице.

Мушуташте - одолео само звоник

Уз пријатну возњу, пуни утисака стижемо до чувеног моста који дели Митровицу на два дела. Возач окреће назад, а ми пешке преко Ибра. Још један у низу данашњих незаборавних доживљаја. У српском делу Митровице смо остали скоро четири сата, користећи то време да што боље упознамо данас највећи српски град на Космету. Посетили смо и новоизграђену велелепну Цркву Св. Димитрија на брду изнад града.

У раним вечерњим сатима крећемо ка Београду. Нешто после поноћи, уз помешана осећања задовољства и туге са путовања, али са чврстом намером да наставимо пут који нисмо довршили, ако Бог да већ на пролеће, разилазимо се ка местима тренутног пребивалишта. Плашећи се да не постану стална...

Златко Петровић, учесник ОРГ Сува Река

УМЕТНОСТ (НЕ)ЗНА ЗА ГРАНИЦЕ

ПОСТОЈЕ КОНТАКТИ

Подела на Косову није мимоишла ни културне посленике. Постоји Народно позориште у Приштини у којем су запослени само Албанци и неколико српских позоришта у којима раде само Срби. Имају ли они уопште додира? Уметнички директор Народног позоришта у Приштини, Јејтон Незирај и Зоран Ристић, професионални режисер и водитељ театра „Гето“ из Чаглавице имају одређене видове комуникације.

ТЕАТАР “ТЕТО”

Зоран Ристић, професионални режисер, пре рата радио је на ТВ Приштина и српској драми, а већ неколико година води театар “Гето” са седиштем у оближњој Чаглавици. То је, осим аматерског у гњиланском крају, једино српско позориште јужно од Ибра. Наступали су широм Косова у српским срединама, али и на више фестивала у Србији.

Зоран Ристић

“Театар Гето” је ad-hoc институција и ad-hoc група талентоване деце са простора централног Косова. Идеја за рад пала нам је сасвим случајно да би се на неки начин склонили из дневно-политичких догађаја који нас притискају. Деца су се окупила са том идејом да направимо нешто што ће нас окупирати, нешто што ће нас зближити и нешто што ће нас везати да радимо креативну ствар. Имамо око 20-оро деце из различитих средина, углавном средњошколаца. Наш основни културно-политички садржај је, пре свега, прављење позоришних представа за децу и омладину.

ЗАЈЕДНИЧКА ПРЕДСТАВА О КИДНАПОВАНИМ

Ристић наводи конкретну сарадњу са директором **Незирајем** која је започела 2005. године. “Спојила нас је идеја како да направимо позоришну представу о несталим и киднапованима особама. Када је у питању киднапована или нестала особа, бол је иста. Да ли је нестало Албанац, Србин или неко други из редова било које вере, нације или језика, бол је код свих људи иста. Размишљали смо како да помогнемо тим људима чији су ближњи нестали. Дошли смо на идеју да направимо позоришну представу “Најдужа зима” и да са том представом гостујемо по местима где је било највише отмица. Играна је и на српском и на албанском језику, а као крајњи производ те представе, издата је и књига на албанском, српском и енглеском језику. Представу је и

са албанске и са српске стране режирао Џонатан Едвиг, режисер из Лондона. Албанска група је представу давала по албанским, а српска по српским срединама”, истиче Ристић, додајући да му је Незирај помогао да ступи у контакт са институтом “Улоф Палме” у шведском главном граду Стокхолму и да од њих добије мања средства да би његово позориште, тада у повоју, направили једну децу представу.

“То је била наша прва представа - „Лепотица и звер“ која је чак награђена на Фестивалу дечијих позоришта у Београду. Она се давала широм Косова и централне Србије. Са том представом гостовали смо и у Пожаревцу где смо добили две значајније награде - “Шешир и штап”, и посебно што бих желео да истакнем “Повељу Миливоја Живановића” као нова снага у позоришту”, наводи Ристић.

Чланови театра “Гето” сарађивали су након тога и са “Приштина филмом”, а онда и са невладином организацијом “Арт полис” из главног града Косова где им је редитељка **Зана Хоџа Краснићи** помогла да организују неке представе за децу.

НИШТА БЕЗ ПОЛИТИЧКЕ ВОЉЕ

Незирај је спреман да у оквиру Националног позоришта у Приштини поново проради “Српска драма”, која је ту радила до јуна 1999. године.

“Мислим да смо спремни за то, посебно што сам ја овде и желим то да гурам. Драма треба да постоји као што је било раније, али када ће до тога доћи не зависи од нас. За то треба да постоји нека политичка воља. Да осниваш “Српску драму” требају и финансије и људи.

Јејтон Незирај

Мислим да су велики проблем професионалци који више нису овде на Косову”, каже Незирај, а као кривце за овакву ситуацију наводи и албанску и српску страну које су, по његовом мишљењу, подлегле политици.

Члановима театра “Гето” скоро нико ништа не помаже иако су они спремни да, како каже Ристић, разговарају и са црним ђаволом у циљу бољих дана театра.

“Кад је култура у питању, пре свега српска култура, оно чиме се ја бавим, јесте да контактирам све људе добре воље, да ли су то странци или косовска влада. Ја хоћу да свако ко има добру вољу уложи у нешто што се зове култура и нешто што се зове дифузија културе. Желим да помогнем.

Текст и фото: **Рефки Алија**,
(емитовано на радију Дојче веле)

Сеоска црква...

Горње Село:

... и двориште поврaтника Слободана Вучковића.

Црква Св. Николе...

Призрен:

... и ђреосћали Призренци у ђарохијском дому.

Свеће на остацима манастира Св. Тројице у Мушунџишту...

Сува Река:

... и узалудно тражење гробних места на ђрадском гробљу.

ФОТО: Златко Маверић и Златко Петровић

КРА КОСОВО ОБАВЕШТАВА СВОЈЕ КОРИСНИКЕ

КРА Косово је у потрази за корисницима за које је донета одлука КРА. Због недостатка ваљане адресе и/или телефона за кориснике, нисмо у могућности да им изађемо у сусрет и ступимо у контакт са њима.

УКОЛИКО СТЕ РАСЕЉЕНО ЛИЦЕ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ КОЈЕ ЈЕ ПОДНЕЛО ЗАХТЕВ И ОЧЕКУЈЕ ОДЛУКУ ОД КРА (КОСОВСКА АГЕНЦИЈА ЗА ИМОВИНУ), А У МЕЂУВРЕМЕНУ СТЕ ПРОМЕНИЛИ АДРЕСУ БОРАВКА У СРБИЈИ, ПОТРЕБНО ЈЕ ДА О ПРОМЕНИ АДРЕСЕ ОБАВЕСТИТЕ:

КРА У ПРИШТИНИ,
Ул. Nazim Gafurri 31,
Телефон: 038/249 936

или
УННСР КРАЉЕВО,
Цара Душана 38/III,
Телефон: 036/312 543

УННСР БЕОГРАД,
Крунска 58,
Телефон: 011/3082 100

Зграда КРА у Приштини

КОЈИ ЋЕ ПРОСЛЕДИТИ ИНФОРМАЦИЈУ О ПРОМЕНИ АДРЕСЕ КРА У ПРИШТИНИ.

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Француска 20, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.rs, www.glaskim.rs

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavicpo@infosky.net

Југ – Краљево, Цара Душана 27/39, тел: 036/323-220, факс: 036/320-430, моб: 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@scnet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.rs, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТПЦ Калча ламела Д, I спрат, бр. 121, тел: 018/290-066, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393 e-mail: unijakm@eunet.rs, www.unijakm.org

Унија М – Мујо Уљћинаку 5, Приштина, + 381(0)38 227 987, + 381(0)62 518 108, + 377(0)44 897-578, e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Жељко Ђекић**; Уређивачки одбор: **Бранислав Скробоња** (председник), **Златко Маврић** и **Радмила Вулићевић** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **Златко Маврић**

Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs

Штампа: "Maxima Graf", Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153